DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Meld. St. 33

(2020–2021)

Melding til Stortinget

Regulering av pensjoner i 2021 og pensjonisters inntektsforhold

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Meld. St. 33

(2020–2021)

Melding til Stortinget

Regulering av pensjoner i 2021 og pensjonisters inntektsforhold

Innhold

1 Innledning 5

2 Oppfølging av stortingsvedtak om pensjon 6

3 Regulering av pensjoner mv. i 2021 8
3.1 Innledning 8
3.2 Endret regulering i 2021 8
3.3 Regulering fra 1. mai 2021 9
3.3.1 Regulering av grunnbeløp og pensjoner 9
3.3.2 Regulering av alderspensjon under utbetaling i 2021 10
3.3.3 Økt minste pensjonsnivå til enslige pensjonister 10
3.4 Drøftinger med organisasjonene om tallgrunnlaget 15

4 Forhandlinger om andre spørsmål med betydning for pensjonister 16

5 Evaluering av pensjonsreformen 17

6 Faktorer som påvirker pensjonistenes realinntektsutvikling og kjøpekraft 18
6.1 Innledning 18
6.2 Realvekst i alderspensjon 18
6.3 Endring av skatt i 2021 18
6.4 Vekst i utbetalt pensjon for ulike husholdningstyper 19

7 Inntektsutvikling blant den eldre del av befolkningen 21

8 Minste pensjonsnivå og lavinntekt blant alderspensjonistene 26

Vedlegg
1 Forskrift 6. mai 2011 nr. 465 30
2 Forskrift 21. mai 2021 nr. 1568 35
3 Avtale mellom regjeringen og organisasjonene av 28. november 2014 39
4 Protokoll fra møte 9. april 2021 42
5 Referat fra møte 12. mai 2021 45
6 Brev fra arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen til organisasjonene 12. mai 2021 48
7 Protokoll med Senior Norge, Forsvarets seniorforbund, Landsforbundet for offentlige pensjonister, Funksjonshemmedes fellesorganisasjon, Landsorganisasjonen i Norge, Unio, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund og Akademikerne fra møtene 19. og 20. mai 2021 52
8 Protokoll med Pensjonistforbundet og Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner fra møtene 19. og 20. mai 2021 66
9 Tabeller 76

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Meld. St. 33

(2020–2021)

Melding til Stortinget

Regulering av pensjoner i 2021 og pensjonisters inntektsforhold

Tilråding fra Arbeids- og sosialdepartementet 4. juni 2021, godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)

1 Innledning

Arbeids- og sosialdepartementet legger med dette frem melding om regulering av pensjoner i 2021 og pensjonisters inntektsforhold.

Budsjettering av utgifter til pensjoner og ytelser som reguleres med grunnbeløpet (G), ble endret fra og med statsbudsjettet for 2016. Anslått effekt av neste års regulering av pensjoner, basert på anslaget for lønnsvekst i statsbudsjettet, budsjetteres på de relevante poster på Arbeids- og sosialdepartementets budsjett direkte og som en del av den ordinære budsjettprosessen, jf. Prop. 1 S fra Arbeids- og sosialdepartementet. Ved behov vil de relevante budsjettpostene korrigeres i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett.

Det skal gjennomføres drøftinger med pensjonistenes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes organisasjoner om tallgrunnlaget for reguleringen. Drøftingene gjennomføres i møter umiddelbart etter at revidert nasjonalbudsjett er lagt frem.

I punkt 2 redegjøres det for oppfølgingen av stortingsvedtak om pensjon. I punkt 3 gis en gjennomgang av reguleringen av pensjoner mv. i 2021, mens forhandlinger om andre spørsmål om betydning for pensjonister omtales i punkt 4. Evalueringen av pensjonsreformen omtales kort i punkt 5, mens faktorer som påvirker pensjonistenes realinntektsutvikling og kjøpekraft behandles i punkt 6, inntektsutviklingen blant den eldre befolkningen i punkt 7 og omtale av minste pensjonsnivå og lavinntekt blant alderspensjonistene i punkt 8. Protokoller og referat fra drøftingsmøtene, tabeller over den historiske utviklingen av pensjonene og statistiske opplysninger m.m. følger som vedlegg 1–9.

2 Oppfølging av stortingsvedtak om pensjon

Det ble i budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet om statsbudsjettet for 2021 enighet om at alderspensjon under utbetaling fra folketrygden i 2021 skal reguleres med et gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst dersom lønnstakerne anslås å få positiv realvekst, og ikke lavere enn for lønnstakerne dersom realveksten for lønnstakerne anslås å bli negativ. Samlet innebærer dette at løpende pensjoner skal reguleres med gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst, men ikke høyere enn lønnsvekst.

Videre ble det besluttet at minste pensjonsnivå, særskilt sats enslige, skal økes med 5 000 kroner fra 1. juli 2021. Nødvendige bevilgninger ble gitt i Stortinget 16. desember 2020.

I forbindelse med behandlingen ny saldering av statsbudsjettet 2020 fattet videre Stortinget 19. desember 2020 anmodningsvedtak 525

> *«Stortinget ber regjeringen fremme forslag snarest mulig og senest innen utgangen av 1. kvartal 2021 om en engangsøkning på 4 000 kroner i minste pensjonsnivå for enslige for de som er pensjonister i 2020. Dette skal ikke ha varig virkning.»*

Stortinget fattet ved behandlingen av Dokument 8:53 S (2020–2021), Innst. 221 S (2020–2021), flere vedtak med betydning for gjennomføringen av trygdeoppgjøret. Dette gjelder:

Vedtak 615

> *«Stortinget ber regjeringen om å orientere Stortinget på egnet måte om Pensjonsutvalgets vurderinger når det gjelder minstenivåer, samt hvordan Pensjonsutvalgets innstilling vil bli fulgt opp.»*

Vedtak 616

> *«Stortinget ber regjeringen om at den årlige meldingen til Stortinget om regulering av pensjoner og pensjonisters inntektsforhold rapporterer om utviklingen i antall mottakere av minste pensjonsnivå, samt utviklingen i lavinntekt blant alderspensjonistene.»*

Vedtak 617

> *«Stortinget ber regjeringen be Pensjonsutvalget vurdere hva som er et rimelig minstenivå i folketrygden for ulike stønadsgrupper, herunder vurdert opp mot hensynet til sliternes mulighet til å gå av med pensjon fra 62 år, og hva som er rimelig i forhold til yrkesaktives rettmessige forventninger om å få noe igjen for sin innbetaling av trygdeavgift.»*

Vedtak 618

> *«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til regelfesting om at organisasjonene i forbindelse med de årlige trygdeoppgjørene, kan forhandle om andre spørsmål med betydning for pensjonistene.»*

Vedtak 619

> *«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med trygdeoppgjøret for 2021 legge inn en kompensasjon for trygdeoppgjøret 2020, tilsvarende differansen mellom dagjeldende reguleringsprinsipper og regulering som faktisk gjennomsnitt av lønns- og prisvekst.»*

Vedtak 620

> *«Stortinget ber regjeringen sikre at beløpet på 4 000 kroner vedtatt i desember 2020 videreføres som en permanent økning av minstepensjonen for enslige, fra 1. januar 2021, og legge dette på toppen av trygdeoppgjøret for 2021.»*

Vedtak 622

> *«Stortinget ber regjeringen om å legge frem et lovforslag for Stortinget om å regulere løpende pensjoner med gjennomsnittet av pris- og lønnsvekst, som får virkning fra 2022.»*

Vedtak 623

> *«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre praksis med at trygdeoppgjørene legges frem som egen sak for Stortinget i vårsesjonen, fra og med trygdeoppgjøret for 2021.»*

Vedtak 624

> *«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med pensjonistenes organisasjoner med sikte på å etablere kvartalsvise møter mellom regjeringen og pensjonistorganisasjonene, der saker av betydning for pensjonister kan drøftes.»*

Stortingets vedtak 525 og 620, fattet henholdsvis 18. desember 2020 og 16. februar 2021, er fulgt opp i forskrift fastsatt ved kongelig resolusjon 30. april 2021 ved å øke minste pensjonsnivå, særskilt sats enslige, med 4 000 kroner med virkning fra 1. mai 2020. Økningen på 4 000 kroner inngår dermed i grunnlaget for oppregulering av denne satsen med virkning fra 1. mai 2021. Økningen på 5 000 kroner fra 1. juli 2021 vil komme i tillegg til økningen på 4 000 kroner og oppreguleringen, og er fastsatt i forskrift ved kongelig resolusjon 21. mai 2021. Det vises for øvrig til Prop. 126 S (2020–2021) og Innst. 356 S (2020–2021).

Vedtak 616 følges opp med at omtalen i punkt 8 utvides, mens vedtak 618 og 624 omtales i punkt 4. Vedtak 615 og 617 omtales i punkt 5, mens vedtak 619, 620 og 622 omtales i punkt 3. Når det gjelder vedtak 623, vises det til at meldingen oversendes Stortinget for behandling i vårsesjonen 2021.

3 Regulering av pensjoner mv. i 2021

3.1 Innledning

Dagens regler for regulering av alderspensjon under utbetaling fra folketrygden ble innført fra 2011 som en del av pensjonsreformen. Pensjonen reguleres med lønnsveksten og fratrekkes deretter en fast faktor på 0,75 prosent. Alderspensjon under utbetaling fra offentlige tjenestepensjonsordninger og privat og offentlig AFP reguleres tilsvarende. Satsene for minste pensjonsnivå og garantipensjon blir regulert med lønnsveksten og deretter justert for effekten av levealdersjusteringen. Uføretrygd reguleres med lønnsveksten. Det samme gjelder for gjenlevende ektefelle og barnepensjon.

Til grunn for den årlige reguleringen ligger forventet lønnsvekst i reguleringsåret, justert for eventuelle avvik mellom forventet og faktisk lønnsvekst de siste to årene. Forventet lønnsvekst i reguleringsåret settes lik anslaget for gjennomsnittlig årslønnsvekst i revidert nasjonalbudsjett. Faktisk lønnsvekst de siste to årene settes til årslønnsveksten for lønnstakere under ett, som går fram av de årlige rapportene «Grunnlaget for inntektsoppgjørene» fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU).

Det vises til forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden. Forskriften følger som vedlegg 1.

3.2 Endret regulering i 2021

Det ble i budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet om statsbudsjettet for 2021 enighet om at alderspensjon under utbetaling fra folketrygden i 2021 skal reguleres med et gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst dersom lønnstakerne anslås å få positiv realvekst, og ikke lavere enn for lønnstakerne dersom realveksten for lønnstakerne anslås å bli negativ.

Videre fattet Stortinget ved behandlingen av Representantforslag 53 S (2020–2021) blant annet følgende vedtak (vedtak 619):

> *«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med trygdeoppgjøret for 2021 legge inn en kompensasjon for trygdeoppgjøret 2020, tilsvarende differansen mellom dagjeldende reguleringsprinsipper og regulering som faktisk gjennomsnitt av lønns- og prisvekst.»*

Departementet fremmet 26. mars 2021 Prop. 126 S (2020–2021) om hvordan regjeringen ville følge opp anmodningsvedtakene om pensjon. Som følge av at flere av vedtakene måtte følges opp i forbindelse med gjennomføringen av trygdeoppgjøret 2021 ble det i proposisjonens kapittel 4 gjort nærmere rede for hva som ville bli lagt til grunn for oppfølgingen av disse vedtakene, og proposisjonen foreslo nødvendige bevilgningsendringer for at Arbeids- og velferdsetaten før sommeren skulle kunne utbetale økt pensjon som følge av vedtakene.

Det framgår av proposisjonen at for 2021 vil regjeringen følge opp budsjettvedtaket og vedtak 619 gjennom endringer i forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden. Videre heter det at reguleringsfaktoren skal fastsettes slik at pensjonene får en vekst tilsvarende det som er nødvendig for at pensjonene kommer opp på det nivået de ville vært på dersom alderspensjon under utbetaling ble regulert med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst i 2020 og gjennomsnittet av lønns- og prisvekst, men ikke bedre enn lønnsvekst i 2021. I avsnitt 4.1 uttaler departementet at

> *«Departementet legger videre til grunn at lønnsveksten, som blant annet ligger til grunn for regulering av grunnbeløpet, alderspensjon under opptjening og inngår i reguleringen av alderspensjon under utbetaling, skal følge gjeldende regler. Det vil innebære at man benytter anslaget på inneværende års lønnsvekst fra Revidert nasjonalbudsjett. Fordi faktisk lønnsvekst ikke er endelig fastsatt ved gjennomføring av trygdeoppgjøret, skal det korrigeres for eventuelle avvik mellom antatt og faktisk lønnsvekst i de to foregående år.*

Endelig legger departementet til grunn at man for den prisveksten som skal inngå i beregningen av gjennomsnitt av lønns- og prisvekst, kan legge til grunn det anslaget på inneværende års prisvekst som framgår av Revidert nasjonalbudsjett. Prisveksten vil først endelig fastsettes ved årsskiftet. Departementet legger videre til grunn at det skal korrigeres for eventuelle avvik mellom antatt og faktisk prisvekst for det foregående året (korrigering for eventuelle avvik mellom antatt og faktisk prisvekst for det foregående året vil ikke gjelde for første år hvor alderspensjon under utbetaling reguleres med gjennomsnitt av lønns- og prisvekst).»

Ved Arbeids- og sosialkomiteens behandling av proposisjonen, jf. Innst. 356 S (2020–2021), ble det fra et mindretall i komiteen fremmet et forslag om at Stortinget ber regjeringen følge en beregningsmetode for regulering av pensjoner i 2021 og kompensasjon for 2020 basert på faktiske tall fra Det teknisk beregningsutvalg for inntektsoppgjørene (TBU) og ikke basert på gamle anslag. Forslaget fikk ikke flertall i Stortinget. Et flertall i komiteen rådde Stortinget å vedta endringer i statsbudsjettet i tråd med forslagene i Proposisjonen. Bevilgningsendringene ble enstemmig vedtatt i Stortinget 27. april 2021.

Departementet sendte 29. mars 2021 på høring forslag til ny § 3 a i forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten mv. Høringsfrist var 8. april 2021. Forskriftsendring ble vedtatt ved kongelig resolusjon 30. april 2021, se vedlegg 1.

Departementet vil følge opp vedtak 622 ved å utarbeide høringsnotat og lovproposisjon høsten 2021, slik at et lovforslag om å regulere løpende pensjoner med gjennomsnittet av pris- og lønnsvekst kan bli vedtatt før trygdeoppgjøret 2022.

3.3 Regulering fra 1. mai 2021

3.3.1 Regulering av grunnbeløp og pensjoner

Grunnbeløpet, pensjon under opptjening og øvrige pensjoner under utbetaling reguleres i tråd med gjeldende reguleringsregler.

Ved den årlige reguleringen skal en som nevnt legge til grunn forventet lønnsvekst i reguleringsåret og justere for eventuelle avvik mellom forventet og faktisk lønnsvekst de siste to årene.

Lønnsveksten i 2021 ble i Revidert nasjonalbudsjett anslått til 2,4 prosent.

Som følge av koronapandemien ble trygdeoppgjøret i 2020, som lønnsoppgjørene, gjennomført på høsten. Som følge av dette ble anslaget i Revidert nasjonalbudsjettet for lønnsvekst i 2020 fastsatt før forhandlingene i frontfaget var sluttført. Pandemien gjorde videre anslag på lønnsveksten svært usikker, og med tanke på at tiden som var gått fra fremleggelsen av Revidert nasjonalbudsjett og gjennomføringen av trygdeoppgjøret, ble det besluttet at man skulle fravike bestemmelsen om at revidert nasjonalbudsjetts lønnsvekstanslag skulle legges til grunn for reguleringen i 2020. På bakgrunnen av utviklingen i norsk økonomi og rammen i frontfaget ble det i 2020 lagt til grunn en lønnsvekst på 1,7 prosent ved reguleringen i 2020. Tilsvarende lønnsvekst ble lagt til grunn i regjeringens forslag for statsbudsjett for 2021. Det vises til omtale i Meld. St. 4 (2020–2021) Regulering av pensjoner i 2020 og pensjonisters inntektsforhold punkt 2.2.

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at årslønnen økte med 3,1 pst. i 2020 for økonomien samlet. Nedgangen i sysselsettingen i 2020 kom særlig i yrker og næringer med lavt lønnsnivå, noe som bidro til å endre sammensetningen av lønnstakere og heve det gjennomsnittlige lønnsnivået. TBU har anslått sammensetningseffekten av forskyvninger mellom næringsgrupper til 0,5 prosentenheter i 2020 på årslønnsveksten i lønnsstatistikken. Det foreligger dermed et positivt avvik ett år tilbake i tid på 1,4 prosent som det skal tas hensyn til. Lønnsveksten for 2020 blir imidlertid først endelig fastsatt i 2022 og i tråd med gjeldende regler vil eventuelle avvik mellom anslaget på SSBs nåværende tall inngå i tallgrunnlaget for trygdeoppgjøret i 2022. Ved reguleringen i 2019 ble det lagt til grunn en faktisk lønnsvekst på 3,5 prosent i 2019. Anslaget for 2019 er i TBU-rapporten i 2021 uendret. Det foreligger dermed ikke avvik to år tilbake i tid.

På bakgrunn av vurderinger gjort av NHO, i forståelse med LO, anslås årslønnsveksten i industrien samlet (arbeidere og funksjonærer) i NHO-området til 2,7 pst. i 2021. I privat sektor kom også LO, YS og Virke til enighet innenfor rammen i frontfaget. I revidert nasjonalbudsjett legges det til grunn at sammensettingseffekter vil trekke ned gjennomsnittlig årslønn med om lag 0,3 prosentenheter i år, og at anslaget for årslønnsveksten for økonomien samlet blir 2,4 pst.

På bakgrunn av disse anslagene økes det gjennomsnittlige grunnbeløpet fra 100 853 kroner i 2020 til 104 716 kroner i 2021. Nytt grunnbeløp fra 1. mai 2021 er 106 399 kroner. Det vises til boks 3.2.

Forskrift om grunnbeløp, reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå og satser for

garantipensjon i folketrygden fra 1. mai 2021 og virkningstidspunkt for regulering av kravet til minsteinntekt for rett til ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4, 8, 9 og 14, ble fastsatt ved kongelig resolusjon 21. mai 2021. Denne forskriften følger som vedlegg 2.

Boks 3.4 viser et eksempel på månedlig alderspensjon for gifte personer med pensjon over minste pensjonsnivå, og boks 3.5 viser et eksempel på alderspensjon for enslige personer med minste pensjonsnivå.

3.3.2 Regulering av alderspensjon under utbetaling i 2021

Som nevnt under punkt 2 skal alderspensjon under utbetaling fra folketrygden i 2021 reguleres med et gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst dersom lønnstakerne anslås å få positiv realvekst, og ikke lavere enn for lønnstakerne dersom realveksten for lønnstakerne anslås å bli negativ. Samlet innebærer dette at løpende pensjoner skal reguleres med gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst, men ikke høyere enn lønnsveksten.

Videre skal det legges inn en kompensasjon for trygdeoppgjøret 2020, tilsvarende differansen mellom dagjeldende reguleringsprinsipper og regulering som faktisk gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst.

For å beregne reguleringen av løpende pensjoner og minstenivåer for 2021, gjøres det en skyggeberegning for å se hvilken regulering pr. 1. mai 2020 og 1. mai 2021 man ville fått dersom regulering med gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst hadde blitt innført allerede fra 2020. Reguleringen fra 1. mai 2021 skal være slik at nivået pr. 1. mai 2021 kommer opp på samme nivå som det ville vært på dersom regulering med gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst ble innført fra 2020, se boks 3.1. Departementet viser til at lønnsveksten i 2020 og prisveksten i 2021 først er endelig fastsatt i 2022. Departementet viser videre til at gjennomføringen av reguleringen av alderspensjon i 2021 legger til rette for at alderspensjon under utbetaling i 2022, i tråd med Stortingets vedtak 622, kan reguleres med et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst, der det etter etablerte regler korrigeres for ev. avvik mellom antatt og faktisk lønnsvekst opptil to år tilbake i tid, og tilsvarende korrigering for prisveksten ett år tilbake i tid. Dersom årets regulering skal skille mellom hvor stor del av veksten i grunnbeløpet som stammer fra lønnsveksten i 2020, vil dette også ha innvirkningen på reguleringen i 2022. Departementet mener derfor at de tallene som er benyttet 2021, for å møte Stortingets vedtak om regulering av trygdeoppgjøret i 2020 som om det var regulert med gjennomsnitt av lønn og pris, er de eneste riktige på nåværende tidspunkt.

Endret regulering til et gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst gjelder regulering av løpende alderspensjon fra folketrygden, alle ytelser fra lovfestede offentlige tjenestepensjonsordninger som i dag reguleres med et fast fratrekk på 0,75 prosent, satsene for minste pensjonsnivå og satsene for garantipensjon, ytelser etter lov 16. desember 2011 nr. 60 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer, de gamle krigspensjonslovene (lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner, lov om 13. desember 1946 nr. 22 krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner), lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd og forskrift 23. august 2013 nr. 1006 om pensjonsordning for sametingsrepresentanter.

Den endrede reguleringen gjelder alle som mottar pensjon ved reguleringen i 2021. Reguleringen differensieres ikke ut fra om den enkelte mottok løpende alderspensjon i 2020 eller ikke.

Alderspensjonens minstenivå ytes til personer med ingen eller lav pensjonsopptjening. Minstenivået avhenger av vedkommendes sivilstatus og eventuell ektefelles pensjons- og inntektsforhold og ytes etter fem ulike satser etter folketrygdloven kapittel 19 (gammel alderspensjon). Etter folketrygdloven kapittel 20 (ny alderspensjon) ytes det garantipensjon etter høy og ordinær sats. Nye minstesatser fra 1. mai 2021 fremkommer av boks 3.3.

3.3.3 Økt minste pensjonsnivå til enslige pensjonister

Det ble i Stortingets budsjettvedtak 16. desember 2020, i tråd med i budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet om statsbudsjettet for 2021, besluttet å øke minste pensjonsnivå til enslige minstepensjonister med 5 000 kroner med virkning fra 1. juli 2021. Dette er fulgt opp i forskrift om grunnbeløp om reguleringsaktorer, satser for minste pensjonsnivå mv., fastsatt ved kongelig resolusjon 21. mai 2021.

Videre ble det i anmodningsvedtak og ved behandlingen av Dok. 8:53 S (2020–2021), se punkt 2, vedtatt å øke minste pensjonsnivå til enslige minstepensjonister med 4 000 kroner med virkning fra 1. mai 2020. Denne økningen ble fulgt opp med en satsøkning i forskrift om grunnbeløp

Boks 3.1 Regulering pr. 1. mai 2021

Skyggeberegning – Regulering med gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst i 2020 og 2021

	2020	2021
Lønnsvekst:		
Anslag på inneværende års lønnsvekst	1,70 %	2,40 %
Anslag på fjorårets lønnsvekst	3,50 %	3,10 %
Anslag på lønnsvekst for to år siden	2,80 %	3,50 %
Samlet (1)	*2,01 %*	*3,83 %*
Prisvekst:		
Anslag på inneværende år	1,10 %	2,80 %
Prisvekst fjoråret		1,30 %
Samlet (2)	*1,10 %*	*3,01 %*
Geometrisk gjennomsnitt	*1,55 %*	*3,42 %*
Prosentvis økning i alderspensjon fra 1. mai	*1,18 %*	*4,53 %*

For å beregne reguleringen fra 1. mai 2021, må vi finne den særskilte lønnsveksten som må til for at løpende pensjoner fra 1. mai 2021 skal komme opp på det nivået de ville ha vært på om regulering med gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst ble implementert i 2020.

Dersom regulering med gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst ble implementert fra 2020, ville man måttet fastslå hvilke anslag på lønns- og prisvekst som skulle legges til grunn i reguleringen. Trygdeoppgjøret 2020 ble på grunn av pandemien gjennomført i september, lenge etter at revidert nasjonalbudsjett var lagt fram. Som redegjort for i avsnitt 3.3.1 ble i forskrift fastslått at det skulle benyttes et anslag på årlig lønnsvekst i 2020 på 1,7 prosent, og at tilsvarende anslag ble lagt til grunn da regjeringens forslag til statsbudsjett for 2021 ble lagt frem. For å gi et anslag på hva reguleringen i 2020 ville ha vært dersom den skulle vært gjennomført med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten, er anslaget fra statsbudsjett for 2021 lagt til grunn også for prisveksten, det vil si 1,1 prosent. Løpende pensjoner ville da blitt regulert med 1,18 prosent 1. mai 2020 og 4,53 prosent 1. mai 2021.

Samlet, for 2020 og 2021, ville altså løpende pensjon blitt regulert med 5,76 prosent.[1]

For at løpende pensjoner fra 1 mai 2021 skal komme opp på det nivået de ville hatt dersom løpende pensjoner ble regulert med gjennomsnittet av pris- og lønnsvekst fra 2020, må løpende pensjoner reguleres med 4,99 prosent fra 1. mai 2021.[2]

For at veksten i løpende pensjoner fra 1. mai skal bli lik 4,99 prosent, må den særskilte lønnsveksten som skal benyttes settes lik 5,78 prosent.[3]

For at minstenivåene fra 1 mai 2021 skal komme opp på det nivået de ville hatt dersom de ble regulert med gjennomsnittet av pris- og lønnsvekst fra 2020, må minstenivåene reguleres med 4,80 prosent fra 1. mai 2021.[4]

For at veksten i minstenivåene fra 1. mai skal bli lik 4,80 prosent, må den særskilte lønnsveksten som skal benyttes settes lik 5,50 prosent.[5]

1 (1+1,18 prosent)×(1+4,53 prosent) -1 = 5,76 prosent
2 (1+1,18 prosent – 0,74 prosent)×(1+4,53 prosent) -1 = 4,99 prosent
3 (1+5,78 prosent)×(1-0,75 prosent) -1 = 4,99 prosent
4 (1+1,18 prosent – 0,92 prosent)×(1+4,53 prosent) -1 = 4,80 prosent
5 (1+4,80 prosent)×(1,062/1,055) -1 = 5,50 prosent

Boks 3.2 Beregning av vekst i alderspensjon fra 1. mai 2021

Samlet prosentvis årslønnsvekst i 2021:

Den samlede prosentvise årslønnsveksten (*sl*) som skal benyttes ved reguleringen, skal beregnes etter følgende formel:

sl = ((1 + a1/100) x (1 + a2/100) x (1 + f/100) – 1)) x 100

Faktorene a1 og a2 er avviket i prosentpoeng mellom forventet og faktisk lønnsøkning ett og to år tilbake i tid, noe som i 2021 vil si 1,4 prosentpoeng for 2020 og 0,0 prosentpoeng for 2019. Faktoren f er forventet lønnsvekst i 2021, anslått til 2,4 prosent

((1 + 1,4/100) x (1 + 0,0/100) x (1 + 2,4/100) – 1) x 100 = 3,83 prosent

Samlet årlig lønnsvekst i 2021 (vekst i gjennomsnittlig G) ble på denne bakgrunn beregnet til *3,83 prosent*

Vekst i grunnbeløp fra 1. mai 2021:

Nytt grunnbeløp fra 1. mai fastsettes slik at den prosentvise veksten i det gjennomsnittlige grunnbeløpet fra 2020 til 2021 blir lik den samlede årslønnsveksten.

((101 351 x 4) + (106 399 x 8))/12 = 104 716

Grunnbeløpet øker fra 101 351 kroner til 106 399.
Vekst i grunnbeløpet fra 1. mai er *4,98 prosent*

Vekst i alderspensjonen under utbetaling fra 1. mai 2021:

Alderspensjonen oppreguleres med særskilt lønnsvekst og fratrekkes deretter 0,75 prosent

(1 + 5,78/100) x (1 – 0,75/100) – 1 = 4,99 prosent

Reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 19-14 andre ledd og § 20-18 andre ledd fra 1. mai 2021 er dermed *4,99 prosent*

Boks 3.3 Beregning av vekst i minste pensjonsnivå fra 1. mai 2021

Vekst i minste pensjonsnivå fra 1. mai 2021:

Satsene for minste pensjonsnivå reguleres med den særskilte lønnsveksten på 5,50 prosent og justeres deretter for effekten av levealdersjusteringen for 67-åringer i reguleringsåret. Effekten beregnes som forholdet mellom forholdstallet for 67-åringer i året før reguleringsåret og forholdstallet for 67-åringer i reguleringsåret, det vil si 1,055/1,062 i 2021.
Eksempel ordinær sats:

(183 587 x (1 + 5,50/100)) x (1,055/1,062) = 192 408

Ordinær sats øker fra 183 587 kroner til 192 408 kroner.
Vekst i minstesatsene fra 1. mai er *4,80 prosent*

Minste pensjonsnivå fra 1. mai. 2021, kroner

	1. mai 2018	1. mai 2019	1. sept 2019	1. mai 2020	1. mai 2021	1. juli 2021
Lav sats (ektefelle har pensjon)	153 514	157 171	158 171	158 621	166 242	166 242
Ordinær sats (ektefellen har uføretrygd eller årlig inntekt over 2G)	177 675	181 908	181 908	183 587	192 408	192 408
Høy sats (pensjonist med ektefelle med inntekt under 2 G og som ikke har pensjon eller trygd)	186 968	191 422	191 422	193 188	202 470	202 470
Særskilt sats (enslig pensjonist)	194 192	198 818	202 818	208 690	218 717	223 717
Særskilt sats (forsørger ektefelle over 60 år og fyller vilkårene for rett til ektefelletillegg)	291 022	297 955	297 955	300 704	315 152	315 152

Garantipensjon fra 1. mai. 2021, kroner

	1. mai 2018	1. mai 2019	1. mai 2020	1. mai 2021
Ordinær sats (ektefellen har uføretrygd, alderspensjon eller AFP eller årlig inntekt over 2G)	172 002	176 099	177 724	186 263
Høy sats (enslig pensjonist og pensjonist med ektefelle med inntekt under 2 G og som ikke har pensjon eller trygd)	185 939	190 368	192 125	201 356

Boks 3.4 Alderspensjon for gift person med pensjon over minste pensjonsnivå. Eksempel

Månedlig pensjon frem til 1. mai 2021

Grunnpensjon	101 351 x 0,90/12	7 601 kroner
Tilleggspensjon		12 980 kroner
Sum		20 581 kroner

Månedlig pensjon fra 1. mai 2021

Reguleringsfaktoren for alderspensjon under utbetaling ble fastsatt til 4,99 prosentprosent, jf. forskrift 21. mai 2021 nr. 1568 om grunnbeløp, reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå og satser for garantipensjon fra 1. mai 2021 og virkningstidspunkt for regulering av kravet til minsteinntekter for rett til ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4, 8, 9 og 14.

Grunnpensjon	7 601 x (1+4,99/100)	7 980 kroner
Tilleggspensjon	12 980 x (1+4,99/100)	13 628 kroner
Sum		21 608 kroner

Boks 3.5 Alderspensjon for enslig person med minste pensjonsnivå. Eksempel

Månedlig pensjon frem til 1. mai 2021

Minste pensjonsnivå særskilt sats enslig utgjør 204 690 kroner.

Grunnpensjon	101 351 x 1,00/12	8 446 kroner
Tilleggspensjon		5 295 kroner
Pensjonstillegg		3 124 kroner
Minstenivåtillegg		193 kroner
Sum		17 058 kroner

Månedlig pensjon fra 1. mai 2021

Reguleringsfaktoren for alderspensjon for enslig person med minstenivå ble fastsatt til 4,99 prosent, og minste pensjonsnivå særskilt sats enslig ble fastsatt til 218 717 kroner, jf. forskrift 21. mai 2021 nr. 1568 om grunnbeløp, reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå og satser for garantipensjon fra 1. mai 2021 og virkningstidspunkt for regulering av kravet til minsteinntekter for rett til ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4, 8, 9 og 14.

Grunnpensjon	8 446 x (1+4,99/100)	8 867 kroner
Tilleggspensjon	5 295 x (1+4,99/100)	5 559 kroner
Pensjonstillegg	3 124 x (1+4,99/100)	3 280 kroner
Minstenivåtillegg		520 kroner
Sum		18 226 kroner

om reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå mv., fastsatt ved kongelig resolusjon 30. april 2021. Økningen på 4 000 kroner inngår i grunnlaget for oppregulering av denne særskilte satsen med virkning fra 1. mai 2021.

3.4 Drøftinger med organisasjonene om tallgrunnlaget

Tallgrunnlaget for beregning av lønnsveksten som benyttes ved regulering av grunnbeløpet og pensjoner, skal gjennomgås og drøftes med pensjonistenes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes organisasjoner før samlet lønnsvekst fastsettes. Dette følger av forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden § 4.

Drøftingsordningen er ytterligere formalisert i avtale av 28. november 2014 mellom regjeringen og pensjonistenes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes organisasjoner om regulering av folketrygdens grunnbeløp og pensjoner. Avtalen regulerer formålet med drøftingene, hvilke organisasjoner som skal representeres på møtene, antall møtedeltagere fra hver organisasjon og gjennomføringen av møtene. Det vises til vedlegg 3.

Det følger av avtalen at formålet med drøftingene, så langt det er mulig, er å sikre en felles forståelse mellom partene om forutsetningene som skal legges til grunn for reguleringen. Partene skal også vurdere om det foreligger særlige forhold som har påvirket lønnsutviklingen for enkeltgrupper, og om effekten av dette skal holdes utenfor ved fastsettingen av lønnsveksten.

Etter at tallgrunnlaget er drøftet med organisasjonene, fastsetter Kongen, med hjemmel i folketrygdloven §§ 1-4, 4-4, 19-14 og 20-18, reguleringsfaktorer og satser for minste pensjonsnivå.

Pensjonistforbundet (SAKO-samarbeidet[1]), Seniorsaken, Forsvarets seniorforbund, Landsforbundet for offentlige pensjonister, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Samarbeidsforumet av Funksjonshemmedes organisasjoner, Landsorganisasjonen i Norge (LO), Unio, Yrkesorganisasjonens Sentralforbund (YS) og Akademikerne deltar i drøftingsmøtene. Finansdepartementet er også representert. Arbeids- og sosialministeren leder møtene.

I forkant av selve drøftingsmøtene ble det 9. april 2021 avholdt et digitalt møte mellom organisasjonene og Arbeids- og sosialdepartementet hvor rapporten «Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2021» fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene ble gjennomgått. Protokollen fra møtet følger som vedlegg 4. Det ble videre avholdt et nytt møte 12. mai 2021 for å gjennomgå tallgrunnlaget for regulering av alderspensjon under utbetaling i 2021. Referat fra dette møtet følger som vedlegg 5.

Drøftingsmøtene ble gjennomført digitalt 19. og 20. mai 2021. Det ble slått fast at anslaget for lønnsveksten i 2020 i revidert nasjonalbudsjett er 3,1 prosent Det ble også konstatert at faktisk lønnsvekst for 2019 er beregnet til 3,5 prosent. Det foreligger dermed et positivt avvik på 1,4 prosent et år tilbake i tid som skal hensyntas, og det foreligger ikke avvik to år tilbake i tid. Det forelå ikke «særlige forhold» som skulle hensyntas ved beregningen av lønnsveksten.

Det var ikke uenighet om dette tallgrunnlaget. Flere organisasjoner ga uttrykk for at de er uenige i måten den særskilt lønnsveksten beregnes på. Forsvarets seniorforbund og Akademikerne har hver sin protokolltilførsel. Pensjonistforbundet og SAFO ba om en særskilt protokoll. Med bakgrunn i korrigering av avvik mellom anslått og faktisk lønnsvekst opptil to år tilbake i tid, viser departementet til at endelig lønnsvekst for 2020 først vil være klar i 2022. Lønnsvekst for 2020 kan bli både lavere og høyere enn det som framgår av TBUs rapport i 2021. Departementet mener derfor at de tallene som er benyttet 2021, for å møte Stortingets vedtak om regulering av trygdeoppgjøret i 2020 som om det var regulert med gjennomsnitt av lønn og pris, er de eneste riktige på nåværende tidspunkt.

Protokollen fra møtene følger som vedlegg 7. Pensjonistforbundet og SAFO sin protokoll følger som vedlegg 8.

[1] SAKO-samarbeidet er en samarbeidskomité bestående av LO-Stats Pensjonistutvalg, Telepensjonistenes Landsforbund, Fagforbundets sentrale pensjonistutvalg, Postens Pensjonistforbund, Politiets Pensjonistforbund, Jernbanepensjonistenes Forbund og Statens vegvesens pensjonistforbund.

4 Forhandlinger om andre spørsmål med betydning for pensjonister

Som nevnt under punkt 2 har Stortinget fattet følgende vedtak 618:

> *Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til regelfesting om at organisasjonene i forbindelse med de årlige trygdeoppgjørene, kan forhandle om andre spørsmål med betydning for pensjonistene.*

Til Stortingsbehandlingen av Prop. 126 S (2020–2021), Innst. 356 S (2020–2021), mandag 26. april d.å, hadde flertallet i komiteen denne tilrådingen:

> *Stortinget ber regjeringen legge frem nødvendige forslag for å sikre at stortingsvedtak nr. 618 gjøres gjeldende med virkning fra og med trygdeoppgjøret i 2021.*

Komiteens tilråding fikk tilslutning i voteringen.

I forkant av årets trygdedrøftinger sendte Arbeids- og sosialministeren et brev til partene for å redegjøre for hvordan vedtaket om forhandlinger ville gjennomføres i 2021. Brevet følger som vedlegg 6.

Organisasjonene la fram sine krav til saker av betydning for pensjonistene i drøftingsmøtet 19. mai. Kravene og regjeringens kommentarer til disse inngår i protokollene fra møtene og følger som vedlegg 7 og 8.

Enkelte organisasjoner ga uttrykk for at det var uklart hvordan forhandlinger om andre spørsmål skulle gjennomføres i trygdedrøftingene, og at det var mer hensiktsmessig å spille inn disse sakene i møtene som allerede gjennomføres om statsbudsjettet.

Departementet vil før trygdeoppgjøret 2022 komme tilbake med nærmere oppfølging av Stortingets vedtak 618. Departementet vil også gå i dialog med pensjonistenes organisasjoner for å etablere kvartalsvise møter mellom regjeringen og pensjonistorganisasjonene, der saker av betydning for pensjonister kan drøftes, jf. Stortingets vedtak 624, se punkt 2.

5 Evaluering av pensjonsreformen

Prinsippet om regulering av pensjon under utbetaling med et gjennomsnitt av pris- og lønnsveksten var en del av det brede pensjonsforliket i 2005. Reguleringen er konkretisert til regulering med lønnsveksten fratrukket en fast faktor, jf. Ot.prp. nr. 37 (2008–2009). I proposisjonen ble det vist til at ved å benytte lønnsveksten fratrukket en fast faktor, inngår verken prisvekst eller lønnsvekst ved fastsetting av delingstallene. Man sikrer dermed klare og objektive rammer for fastsetting av delingstallene, og unngår eventuelle problemer som kunne oppstå dersom anslagene skulle avvike fra faktisk utvikling. Fordelene ved å regulere pensjon under utbetaling med lønnsveksten fratrukket en fast faktor er det redegjort for i Meld. St. 7 (2016–2017), og kan oppsummeres med systemfordeler, at utviklingen i pensjonistenes inntekter er stabil i forhold til de yrkesaktives inntekter og at pensjonsutgiftene står i forhold til verdiskapingen i samfunnet.

Regjeringen oppnevnte 12. juni 2020 et utvalg som skal evaluere pensjonsreformen. Utvalget skal evaluere om de langsiktige målene i reformen vil kunne nås, og se på mulige justeringer for å sikre pensjonssystemets økonomiske og sosiale bærekraft. Utvalget skal vurdere den praktiske gjennomføringen av regulering av pensjoner under utbetaling, og eventuelt komme med alternative forslag til reguleringsregler som ikke svekker bærekraften i pensjonssystemet.

Som følge av vedtak 615 og 617, jf. punkt 2, vil utvalget også omtale hva som er et rimelig minstenivå i folketrygden for ulike stønadsgrupper, herunder vurdert opp mot hensynet til sliternes mulighet til å gå av med pensjon fra 62 år, og hva som er rimelig i forhold til yrkesaktives rettmessige forventninger om å få noe igjen for sin innbetaling av trygdeavgift. Stortinget vil bli orientert om Pensjonsutvalgets vurderinger når det gjelder minstenivåer, samt hvordan Pensjonsutvalgets innstilling vil bli fulgt opp.

Utvalget skal legge fram sin utredning med tilrådinger for Arbeids- og sosialdepartementet innen 1. mars 2022.

6 Faktorer som påvirker pensjonistenes realinntektsutvikling og kjøpekraft

6.1 Innledning

Gjennom reguleringen av pensjonene bestemmes den nominelle inntektsutviklingen til pensjonistene. Realveksten fremkommer ved å ta hensyn til prisutviklingen. Både den nominelle og den reelle inntektsutviklingen påvirkes også av endringer i pensjonsreglene. Når det også tas hensyn til skatt, fremkommer utviklingen i pensjonistenes kjøpekraft.

I dette kapittelet redegjøres det for realvekst i alderspensjon der det bare tas hensyn til konsekvensene for realveksten av reguleringen etter de ordinære reglene, jf. punkt 6.2. I punkt 6.3 gjøres det rede for endringer i skattereglene for pensjonistene. I punkt 6.4 redegjøres det for den samlede virkningen for pensjonistenes kjøpekraft.

6.2 Realvekst i alderspensjon

Etter flere år med høy reallønnsvekst avtok veksten i 2014 og 2015, og i 2016 fikk lønnstakerne en betydelig reallønnsnedgang, se tabell 3.1. Mellom 2017 og 2019 var reallønnsveksten igjen svakt positiv. I revidert nasjonalbudsjettet 2021 anslås det en klar reallønnsvekst i 2020 og en reallønnsnedgang i 2021. Den gjennomsnittlige årlige reallønnsveksten sett under ett anslås å bli 0,4 prosent fra 2011–2021.

Realveksten i alderspensjonen følger lønnsveksten, men med et fratrekk på 0,75 prosent. Som nevnt i kapittel 2 legges anslaget for gjennomsnittlig årslønnsvekst i revidert nasjonalbudsjett til grunn, justert for eventuelle avvik mellom forventet og faktisk lønnsvekst de siste to årene. Samlet lønnsvekst som er lagt til grunn i reguleringen, avviker derfor fra den faktiske lønnsveksten, og gjør at det ikke bare er fratrekket på 0,75 prosent som påvirker forskjellen i realveksten i lønninger og pensjoner.

Realveksten i pensjonene var positiv i perioden 2011–2014 og i 2019, men har vært negativ i 2015–2018, når også realveksten i lønningene var svak eller negativ. Det er nullvekst i 2020, men det forventes en betydelig reallønnsvekst i 2021. Gitt anslagene for 2020 og 2021 er den gjennomsnittlige realveksten i alderspensjon i perioden 2011–2021 anslått til 0,4 prosent.

6.3 Endring av skatt i 2021

I statsbudsjettet for 2021 ble det vedtatt generelle lettelser i personbeskatningen, noe som også kommer alderspensjonister til gode. Skattesatsene i trinnskattens trinn 1 og 2 ble redusert med 0,2 prosentenheter, og verdsettelsesrabatten i formuesskatten for aksjer og driftsmidler (inkludert næringseiendom) og tilordnet gjeld ble økt fra 35 pst. til 45 pst.

Tabell 6.1 Utvikling i priser, lønninger og alderspensjon 2011–2021. Prosent

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Gjennomsnitt 2011–2021
Nominell lønnsvekst[1]	4,2	4,0	3,9	3,1	2,8	1,7	2,3	2,8	3,5	3,1	2,4	3,1
Prisvekst[1]	1,3	0,6	2,1	2,1	2,1	3,6	1,8	2,7	2,2	1,3	2,8	2,1
Reallønnsvekst	2,9	3,4	1,8	1,0	0,7	-1,8	0,5	0,1	1,3	1,8	-0,4	1,0
Realvekst i alderspensjon[2]	2,6	2,6	0,9	0,8	-0,4	-1,8	-0,9	-0,8	0,2	0,0	0,8	0,4

[1] Historiske tall 2011–2019. Anslag fra revidert nasjonalbudsjett 2021 for 2020–2021

[2] Realvekst i alderspensjon gjelder alderspensjon utover minstenivået og er justert for avvik mellom anslått og faktisk lønnsvekst i foregående år

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet

Maksimalt beløp for det særskilte skattefradraget for pensjonister ble økt fra 32 330 kroner til 32 620 kroner. Innslagspunktet for nedtrapping trinn 1 av skattefradraget økte med anslått vekst i minste pensjonsnivå fra 204 150 kroner til 206 050 kroner, mens innslagspunktet for nedtrapping trinn 2 ble økt med anslått vekst i ordinær alderspensjon fra 306 300 kroner til 310 700 kroner. Nedtrappingssatsene ble videreført uendret på henholdsvis 16,7 pst. og 6,0 pst.

I tillegg ble satsen for minstefradraget i pensjon økt fra 31 pst. til 32 pst. i statsbudsjettet for 2021. I revidert budsjett for 2021 er satsen foreslått økt videre til 37 pst. Formålet med forslaget er at pensjonister som har minste pensjonsnivå for enslige og ikke har andre inntekter, ikke skal betale inntektsskatt etter at minste pensjonsnivå er vedtatt økt.

Samlet skattelettelse over perioden 2014–2021 for alderspensjonister er drøyt 5 mrd. kroner, medregnet forslaget i RNB 2021.

6.4 Vekst i utbetalt pensjon for ulike husholdningstyper

Tabell 6.2 viser beregnet vekst i utbetalt pensjon og realvekst før og etter skatt for enslige og ektepar med minsteytelse og for enkelte utvalgte husholdningstyper for 2020 og 2021. Det er forutsatt at de kun har alderspensjon som inntekt (inkl. tjenestepensjon) og ikke betaler skatt på formue.

Nominell økning i minste pensjonsnivå for 2020 er 4,1 prosent for enslige og 1,4 prosent for ektepar der begge har minsteytelse. At økningen for enslige er høyere, skyldes økt minstepensjon for enslige alderspensjonister fra 1. september 2019. Effekten av at NRK-lisensen avvikles, samtidig som minstepensjonister uten andre inntekter fremdeles ikke må betale skatt, bidrar til ytterligere økt kjøpekraft for minstepensjonister.

Tabell 6.2 inneholder også beregninger for enslige alderspensjonister med en pensjon på henholdsvis 250 000 kroner og 550 000 kroner og for pensjonistektepar med en samlet inntekt på henholdsvis 550 000 kroner og 750 000 kroner. Beregnet realvekst etter skatt i 2020 er 1,6 prosent for enslige med en inntekt på 250 000 kroner og 0,7 prosent for enslige med en inntekt på 550 000 kroner. Ektepar med en samlet inntekt på 550 000 og 750 000 kroner har en beregnet realvekst etter skatt i 2020 på 0,6 prosent Beregnet realvekst etter skatt i 2020 for en enslig ufør med minsteytelse og et ektepar der begge er uføre med minsteytelser, er henholdsvis 1,7 og 0,9 prosent

Tabell 6.2 Beregnet årlig vekst i pensjon og trygd for utvalgte husholdningstyper[1]. Prosent

	2020[2]			2021[3]		
Pensjon/trygd	Nominell vekst	Realvekst før skatt	Realvekst etter skatt	Nominell vekst	Realvekst før skatt	Realvekst etter skatt
Enslig, alderspensjon, minsteytelse	4,1	2,8	4,3	5,4	2,5	2,5
Ektepar, alderspensjon, begge minsteytelse	1,4	0,1	1,0	3,5	0,7	0,7
Enslig, 250 000 kr	1,3	0,0	1,6	3,6	0,8	1,0
Enslig, 550 000 kr	1,3	0,0	0,7	3,6	0,8	0,5
Ektepar, 350 000 + 200 000 kr	1,3	0,0	0,6	3,6	0,8	0,5
Ektepar, 500 000 + 250 000 kr	1,3	0,0	0,6	3,6	0,8	0,7
Enslig ufør, minsteytelse	2,0	0,7	1,7	3,8	1,0	0,8
Ektepar ufør, begge minsteytelse	2,0	0,7	0,9	3,8	1,0	0,9

1 Det er forutsatt at husholdningene kun har inntekt i form av pensjon og trygd, kun har standard fradrag og ikke har skattepliktig formue. Sistnevnte innebærer at lettelser i formuesskatten ikke påvirker beregnet realvekst etter skatt.

2 I beregningen av realvekst etter skatt for 2020 er det forutsatt at husholdningene betalte NRK-lisens, og effekten av at denne falt bort og at NRK fra 2020 budsjettfinansieres gjennom redusert personfradrag, er medregnet. Økningen i minste pensjonsnivå for enslige i perioden 1. mai-31.desember 2020, som etterbetales i 2021, er medregnet i 2020.

3 Beregningene for 2020 og 2021 er basert på vekstfaktorene som ligger til grunn for revidert budsjett 2021, jf. Meld. St. 2 (2020–2021) *Revidert nasjonalbudsjettet 2021*, og regjeringens forslag til skatteregler, jf. Prop. 194 LS (2020–2021) *Endringar i skatte-, avgifts- og tollovgivinga m.m.*

Kilde: Finansdepartementet.

I 2021 anslås det en nominell vekst i minste pensjonsnivå for enslige på 5,4 prosent. For ektepar hvor begge har minsteytelse anslås en nominell vekst på 3,5 prosent. For øvrige alderspensjoner anslås en nominell vekst på 3,6 prosent. Anslaget for minsteytelsene gjelder minste pensjonsnivå i gammel opptjeningsmodell. Veksten i uføretrygden anslås til 3,8 prosent.

Realvekst før skatt anslås til 2,5 prosent for minste pensjonsnivå for enslige og til 0,7 prosent for ektepar hvor begge har minsteytelse. For øvrige alderspensjonister anslås en realvekst før skatt på 0,8 prosent.

7 Inntektsutvikling blant den eldre del av befolkningen

I dette kapittelet presenteres statistikk som belyser utviklingen i samlet inntekt for den eldre del av befolkningen i perioden 2008–2019. Tallene i dette kapittelet fremgår også i rapporten «Arbeid, pensjon og inntekt i den eldre befolkningen. Rapport fra Pensjonspolitisk arbeidsgruppe 2021».

Mange i aldersgruppen over 62 år står fortsatt i arbeid, og mange kombinerer arbeid med pensjonsuttak. Samtidig er det en gruppe som kun mottar alderspensjon, og en del mottar andre ytelser fra det offentlige. Det er derfor viktig å se på samlet inntekt, ikke bare alderspensjon fra folketrygden.

Ved utgangen av 2019 var det 1 123 203 personer som var 62 år eller eldre. Figur 7.1 illustrerer sammensetningen av samlet inntekt for alle som var 62 år eller eldre i 2019, fordelt etter alder. Samlet inntekt er stort sett fallende med økt alder. 62-åringene hadde en gjennomsnittlig inntekt på rundt 625 000 kroner før skatt, mens tilsvarende nivå for 75-åringene var rundt 395 000 kroner. Skattereglene behandler pensjonsinntekt lempeligere enn yrkesinntekt, og dette kombinert med et progressivt skattesystem gjør at inntektsforskjellene mellom aldersgruppene er mindre når vi måler etter skatt. Yrkesinntekt er summen av lønnsinntekter og netto næringsinntekter i løpet av kalenderåret. 62-åringenes inntekt etter skatt utgjorde 71,4 prosent av samlet inntekt før skatt i 2019, mens tilsvarende andel for 75-åringene var 81,5 prosent.

Yrkesinntekten utgjør den viktigste inntektskomponenten frem til fylte 67 år. For 67-åringene utgjør yrkesinntekt og alderspensjon om lag like stor andel av samlet inntekt, rundt 30 prosent hver. Alderspensjon inkluderer kun alderspensjon fra folketrygden. Alderspensjon fra supplerende ordninger inngår i andre overføringer, sammen med blant annet økonomisk sosialhjelp, supplerende stønad og barnetrygd.

Hvis man sammenlikner den eldre befolkningen med den yngre, så ser en at inntektsnivået er høyere blant den yngre delen av befolkningen enn blant den eldre delen, se figur 7.2 som viser

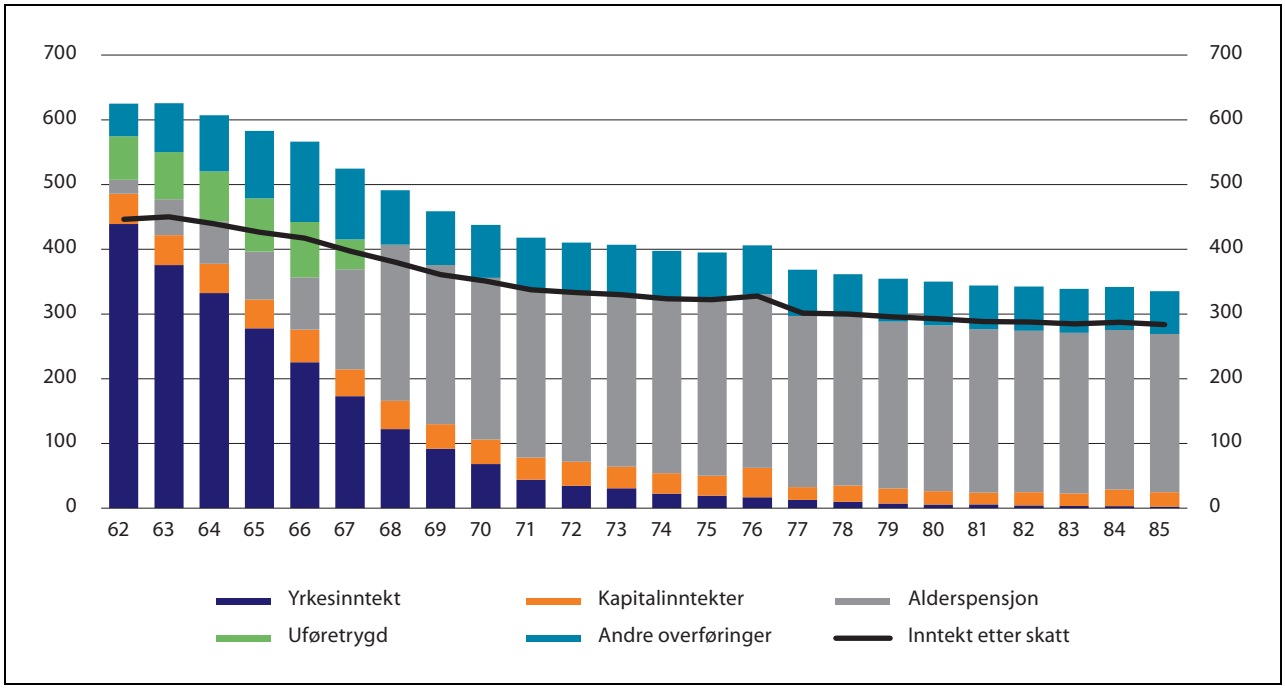

Figur 7.1 Sammensetning av gjennomsnittlig samlet inntekt for personer 62–85 år i 2019. Tusen kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå

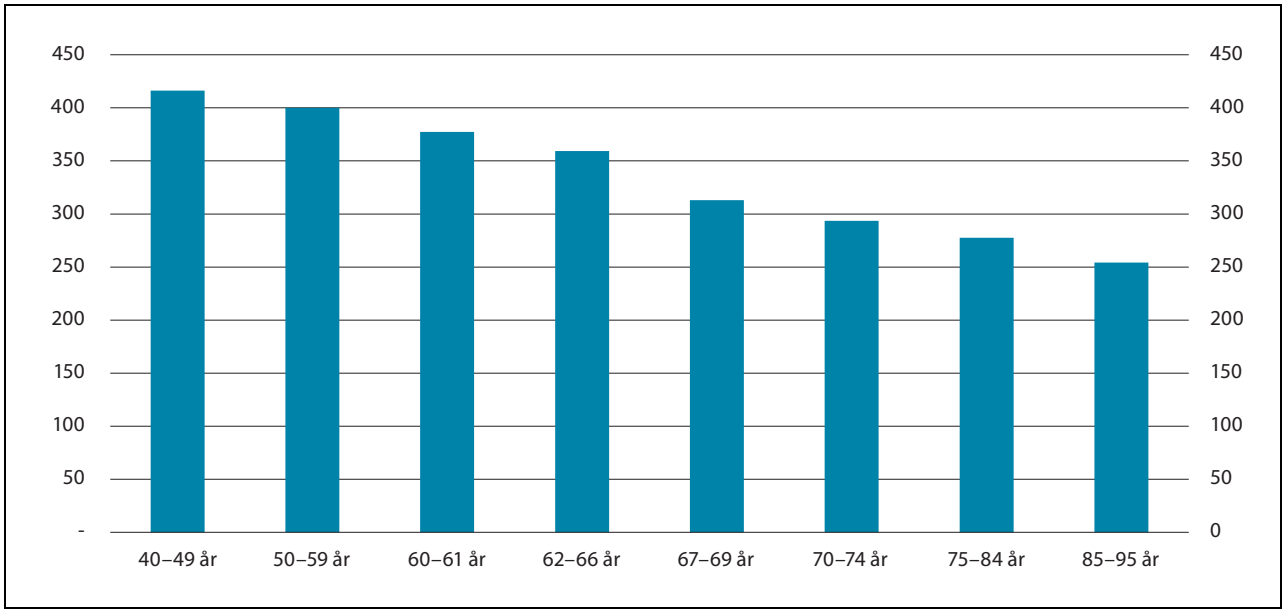

Figur 7.2 Median samlet inntekt etter skatt i 2019. Tusen kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå

median samlet inntekt etter skatt for ulike aldersgrupper i 2019. Median samlet inntekt etter skatt sier noe om hvordan kjøpekraften er for medianen i hver aldersgruppe, det vil si den personen som ligger midt i inntektsfordelingen for den aktuelle aldersgruppen. Mens arbeidsinntekt er hovedinntekten for dem som er under 62 år, er pensjon hovedinntekten for dem som er 67 år og eldre.

Ved å sammenligne utviklingen i kjøpekraft for den eldre del av befolkningen med utviklingen for den øvrige befolkningen, får man et bilde av hvordan utviklingen for den eldre delen av befolkningen har vært relativt til andre aldersgrupper. Figur 7.3 viser realveksten i median samlet inntekt etter skatt for utvalgte aldersgrupper i perioden 2009–2019. Den viser at den eldre del av befolkningen, det vil si personer fra 62 år og oppover, har hatt en sterkere økning i kjøpekraften enn den yngre befolkningen i denne perioden. Den sterke veksten for de eldre skyldes blant

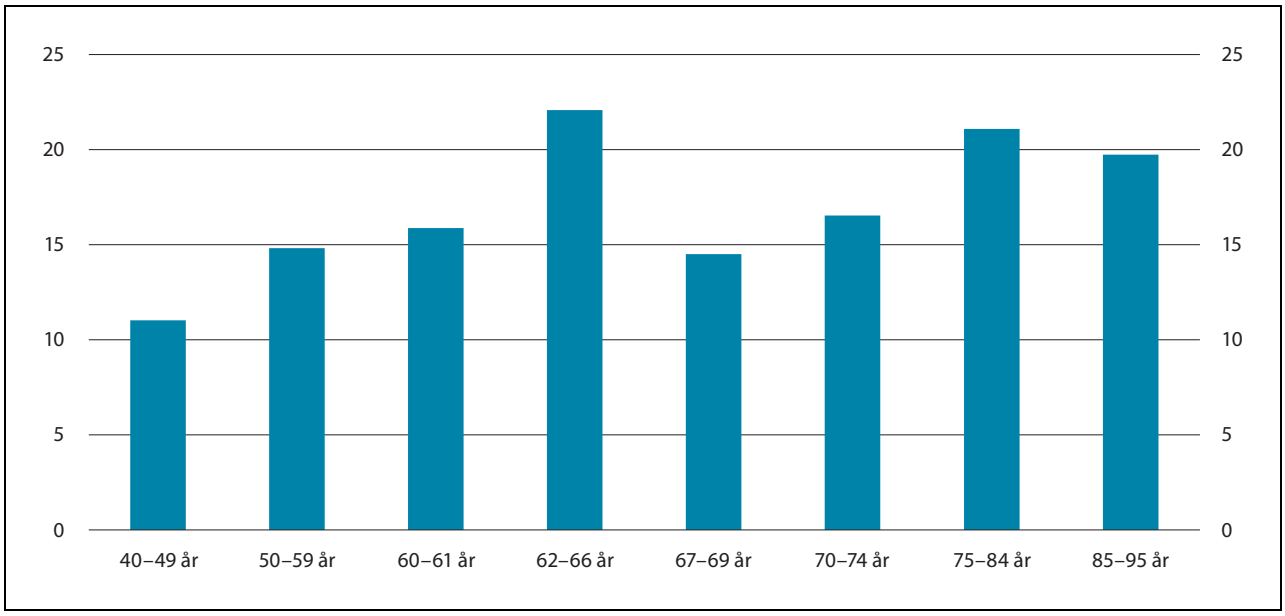

Figur 7.3 Realvekst i median samlet inntekt etter skatt fra 2009 til 2019. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

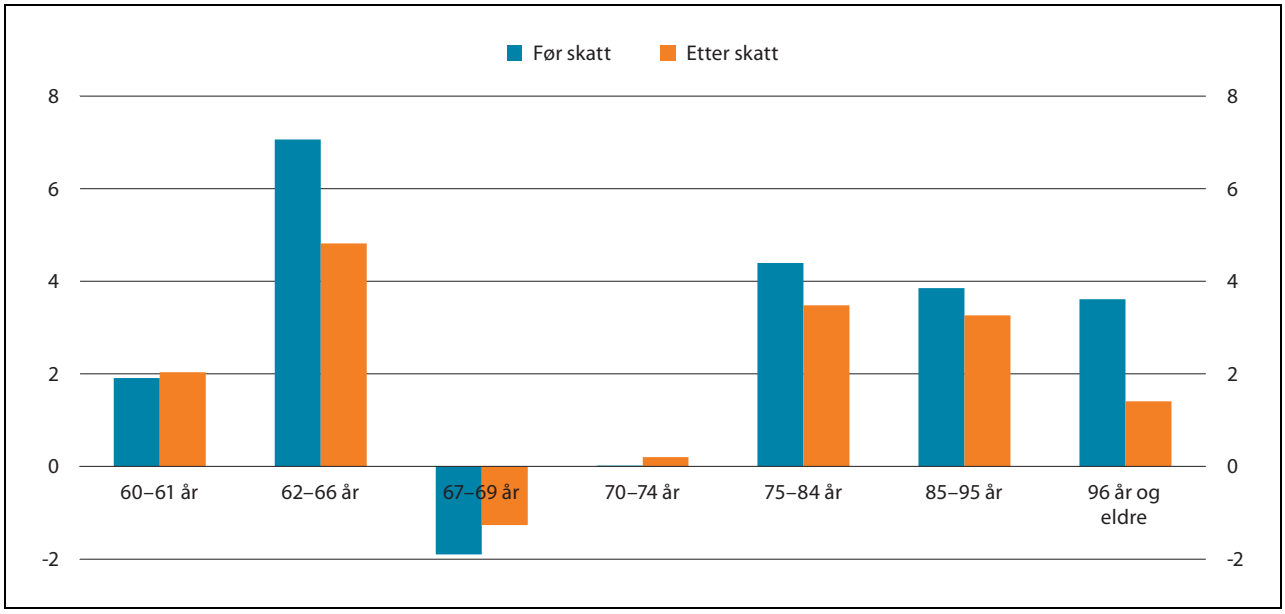

Figur 7.4 Realvekst i median samlet inntekt etter skatt fra 2014 til 2019. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

annet økt yrkesaktivitet, men spesielt for dem over 66 år er også økt pensjonsopptjening en viktig årsak.

Også når vi kun ser på perioden 2014–2019, har realveksten i inntekt for den eldre delen av befolkningen vært høy for mange av aldersgruppene. Aldersgruppen 62–66 år har hatt den sterkeste veksten i inntekt før skatt, se figur 7.4. Dette henger sammen med økt yrkesaktivitet for de to sistnevnte gruppene etter 2011, og at mange i denne aldersgruppen kombinerer arbeid og uttak av pensjon.

I aldersgruppen 60–61 år er arbeid hovedinntektskilden. Forskjellen mellom realvekst i inntekt før og etter skatt er liten for denne gruppen. For aldersgruppen 62–66 år har realveksten i inntekt før skatt vært veldig høy. Som følge av progressiviteten i skattesystemet, betaler da denne gruppen mer skatt, og forskjellen i realveksten før og etter skatt er derfor større. Også de eldste aldersgruppene har hatt vekst i inntekt før skatt. Høyere inntekt før skatt betyr at flere betaler skatt av inntekten og gjennomsnittskatten er høyere. Realveksten i inntekt etter skatt blir da relativt sett noe lavere. Realveksten i inntekt etter skatt vil også være påvirket av skatteendringer i perioden. For aldersgruppen 67–69 år og 70–74 år har det i perioden vært en negativ realvekst i samlet inntekt, både før og etter skatt. Den negative realveksten for denne gruppen skyldes at tidliguttak av alderspensjon gir en lavere årlig ytelse, og mange har valgt å ta ut alderspensjonen før 67 år.

Selv om realveksten over perioden 2009–2019 har vært god for mange aldersgrupper, har den årlige veksten vært varierende. Figur 7.5 viser årlig realvekst i median inntekt etter skatt fra 2014 til 2019. Som det går fram av figuren har den årlige veksten i inntekt etter skatt vært avtagende fra 2014 til 2016. Dette har sammenheng med avtagende lønnsvekst i perioden og økende prisvekst, som igjen gir lavere årlig regulering av alderspensjon. For perioden 2016–2017 har realveksten igjen vært positiv for alle aldersgrupper over 60 år. For perioden 2017–2018 var realveksten marginalt positiv for enkelte aldersgrupper over 60 år, mens den var negativ for aldersgruppen 67–69 år og 70–74 år. For perioden 2018–2019 var realveksten igjen positiv, som vist i figur 7.5.

Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU) viser i sin rapport for 2020 (NOU 2020: 6) at utviklingen i gjennomsnittlig alderspensjon siden 2011 har vært særlig svak for aldersgruppen 62–66 år. Et flertall av disse har imidlertid hatt yrkesinntekt ved siden av alderspensjonen slik at utviklingen i samlet inntekt for denne gruppen har vært god. De som tar ut alderspensjon før 67 år, får imidlertid lavere årlig alderspensjon resten av livet enn om de hadde ventet med uttak til 67 år. Muligheten til å ta ut alderspensjon før 67 år ble innført fra 2011, og det var først årskullene født i 1949 eller senere som fikk mulighet til å ta ut alderspensjon fra 62 år. I aldersgruppen 67–69 år har det derfor vært en

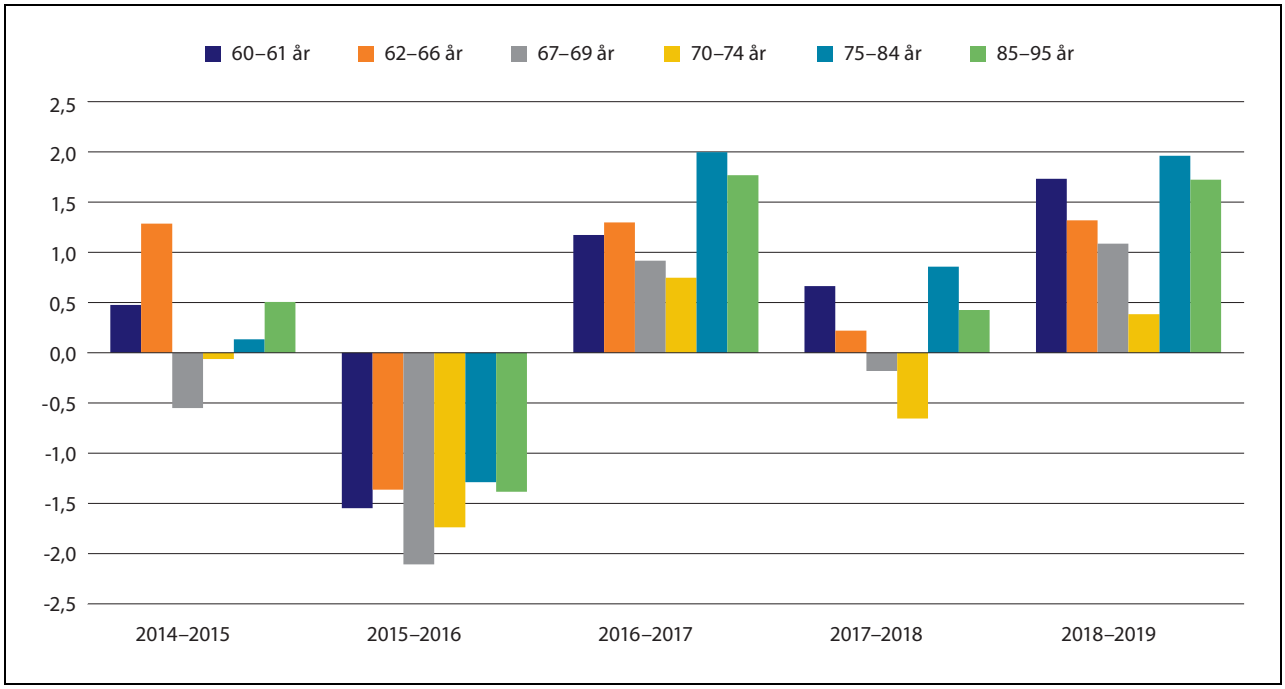

Figur 7.5 Årlig realvekst i median samlet inntekt etter skatt. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

gradvis økning i antallet som har hatt mulighet til å ta ut alderspensjon tidlig. Dette gir utslag i særlig lav årlig vekst i gjennomsnittlig alderspensjon for denne gruppen de seneste årene.

SSB-rapporten «Kombinasjon av tidligpensjon og arbeid» (SSB, 2020) har fulgt 1949-kullet og sett på deres utvikling i inntekt og formue i perioden 2012 til 2018. I 2012 kombinerte nesten en av fem 63-åringer yrkesaktivitet med alderspensjon, hvorav flertallet var menn. Rapporten viser at personer som kombinerte yrkesaktivitet og alderspensjon i 2012 i utgangspunktet hadde et betydelig høyere inntektsnivå enn andre, også sammenliknet med yrkesaktive uten alderspensjon i 2012. Denne forskjellen vedvarte frem til 67 års alder, før den stort sett ble utlignet når de aller fleste gikk ut av arbeidslivet og fikk alderspensjon som viktigste inntektskilde. Yrkesinntektene i de to gruppene av yrkesaktive var relativt like i perioden, så forskjellen mellom dem kom i all hovedsak fra uttaket av alderspensjon. Valget mellom å ta ut tidlig alderspensjon ved siden av yrkesaktivitet eller ikke i 2012 ser ikke ut til å ha skapt forskjeller i formuessituasjonen, til tross for at de som har kombinert arbeid og pensjon har hatt et høyere inntektsnivå i den aktuelle perioden.

SSB-rapporten «Høy inntektsvekst for eldre» (SSB, 2019) viser også at den eldre befolkningen har hatt god inntektsvekst. I tillegg til å sammenligne inntekten blant den eldre befolkningen på tvers av årskull ser rapporten også på hvordan inntektssammensetningen og samlet inntekt endrer seg med alder for det samme årskullet (1947-kullet). Rapporten viser at median samlet inntekt etter skatt holder seg mer eller mindre rundt 300 000 over hele aldersløpet fra 60–70 år.

Inntektsutviklingen fordelt på grupper med ulikt inntektsnivå er vist i figur 7.6. Figuren viser økningen i kjøpekraft for den eldre befolkningen fordelt på ulike desiler. En desilfordeling for samlet inntekt betyr at populasjonen er delt i 10 intervaller, slik at hvert intervall inneholder like mange personer. Desil 1 referer til de 10 prosentene med lavest inntekt, desil 2 til de 10 prosentene med nest lavest inntekt osv.

Realveksten i inntekt etter skatt har vært høy for alle desiler. Økningen i kjøpekraft har vært sterk blant de 10 prosentene med høyest samlet inntekt. Realinntektsveksten har også vært høy blant de med lavest samlet inntekt. De fire laveste desilene, dvs. de 40 prosentene med lavest samlet inntekt, har hatt en realvekst i median samlet inntekt etter skatt på 20 prosent eller mer i perioden.

At realveksten i samlet inntekt har vært sterkest blant de med høyest samlet inntekt kan fange opp at en del høytlønnede kombinerer full jobb og full pensjon, noe som ikke var mulig i 2008. At realveksten også har vært god for de med lavest

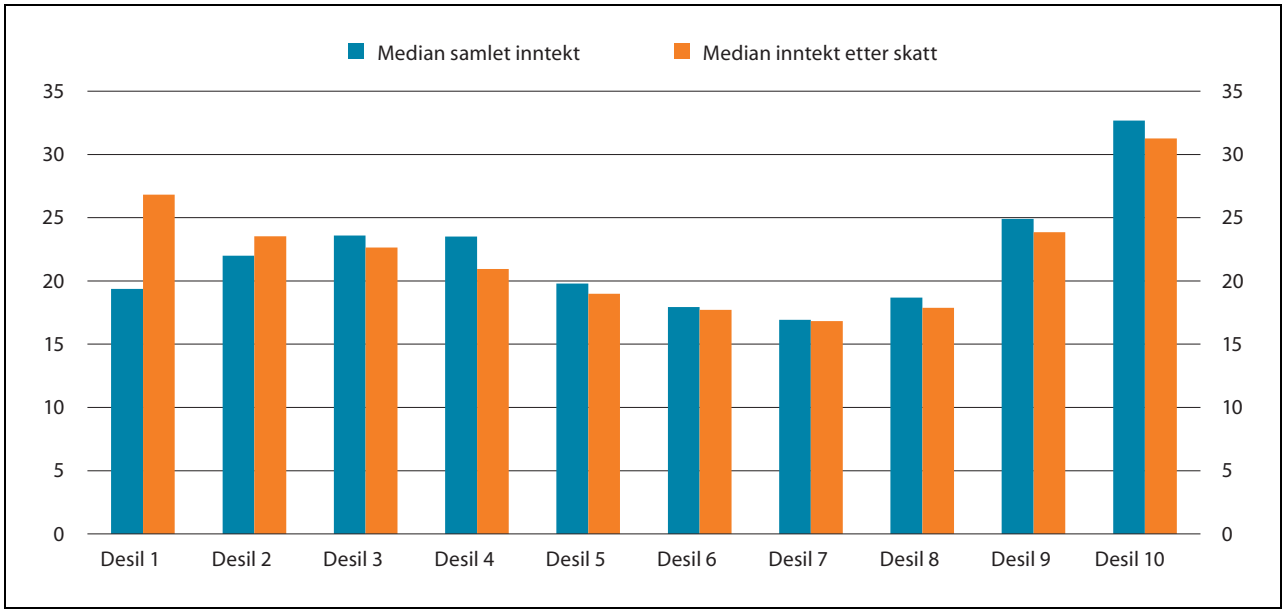

Figur 7.6 Realvekst i median samlet inntekt før og etter skatt fra 2008 til 2018 for personer som er 62 år eller eldre fordelt på desiler. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

samlet inntekt reflekterer trolig økningen i minstepensjonen i perioden. Tall fra TBU 2021 (tabell 7.6) viser at i minste pensjonsnivå for ektepar/samboende og for enslige har økt i perioden 2011–2020.

8 Minste pensjonsnivå og lavinntekt blant alderspensjonistene

Som nevnt innledningsvis har Stortinget i vedtak 616 bedt regjeringen om at den årlige meldingen til Stortinget om regulering av pensjoner og pensjonisters inntektsforhold rapporterer om utviklingen i antall mottakere av minste pensjonsnivå, samt utviklingen i lavinntekt blant alderspensjonistene.

Ved utgangen av 2020 var det 138 200 minstepensjonister blant alderspensjonistene. Den langsiktige trenden er at antall personer som mottar minste pensjonsnivå er fallende. Siden 2011 har andelen minstepensjonister falt fra 24 prosent til 14 prosent av alle alderspensjonistene, se tabell 8.1.

Minstepensjon kan ikke tas ut før 67 år. For å kunne ta ut alderspensjon før 67 år kreves det at opptjeningen er tilstrekkelig høy for at pensjonsnivået ved 67 år minst tilsvarer minste pensjonsnivå for enslige. Uttak av alderspensjon fra 62 år har gitt flere pensjonister og derfor isolert sett bidratt til en lavere andel med minstepensjon slik det måles her de første årene etter 2011.

Minstepensjonsnivået ble i årene 2011–2015 regulert med G-veksten og deretter justert for effekten av levealdersjusteringen ved 67 år. Dette ga en gunstigere regulering for mottakere av minste pensjonsnivå i årene 2010–2020 sammenlignet med alderspensjonister med høyere pensjon. Fra 2015 til 2016 økte andelen med minste pensjonsnivå noe, som følge av en økning i minste pensjonsnivå for enslige og grunnpensjon for gifte og samboende. Økningen er isolert sett anslått å øke antallet med minstepensjon med 26 000 nye minstepensjonister. I 2019 ble minstesatsene hevet ytterligere og denne økningen er anslått å gi 12 000 nye minstepensjonister.

I 2021 fattet Stortinget vedtak 525 og 620, om å øke minste pensjonsnivå, særskilt sats enslige med 4000 kroner. I budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet om statsbudsjett 2021, ble det også enighet om å øke minste pensjonsnivå for enslige med 5000 kroner fra 1. juli 2021. Det er ventet at antallet minstepensjonister vil stige som følge av vedtakene.

Tabell 8.1 illustrerer den fallende andelen som mottar minste pensjonsnivå. Den viser også at det er store kjønnsforskjeller blant mottakerne av minste pensjonsnivå. Den fallende andelen kan dels forklares ut fra at yngre årskull har høyere opptjening til alderspensjon. I ny opptjeningsmodell

Tabell 8.1 Antall og prosentandel minstepensjonister ved utgangen av året

	2016	2017	2018	2019	2020
Antall					
Kvinner	137 814	133 174	124 456	125 901	118 083
Menn	20 783	21 037	20 193	20 938	20 164
Totalt	158 597	154 211	144 649	146 839	138 247
Prosentandel					
Kvinner	29,8	28,2	25,9	25,6	23,5
Menn	4,8	4,7	4,4	4,5	4,2
Totalt	17,7	16,8	15,4	15,3	14,1

Med minstepensjonist menes her alderspensjonister over 67 år som mottar den garanterte minste alderspensjonsytelsen fra folketrygden, såkalte minste pensjonsnivå. For mottakere av AFP i privat sektor, medregnes den livsvarige delen av AFP-ytelsen i den samlede pensjonen ved vurdering om den enkelte regnes som minstepensjonist. For alderspensjon beregnet etter nye opptjeningsregler har beregnet minste pensjonsnivå byttet navn til garantipensjon. Dette gjelder delvis for årskullene 1954–1962 og fullt ut for årskull født etter 1962 som mottar en minsteytelse fra 2021 og senere.

Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

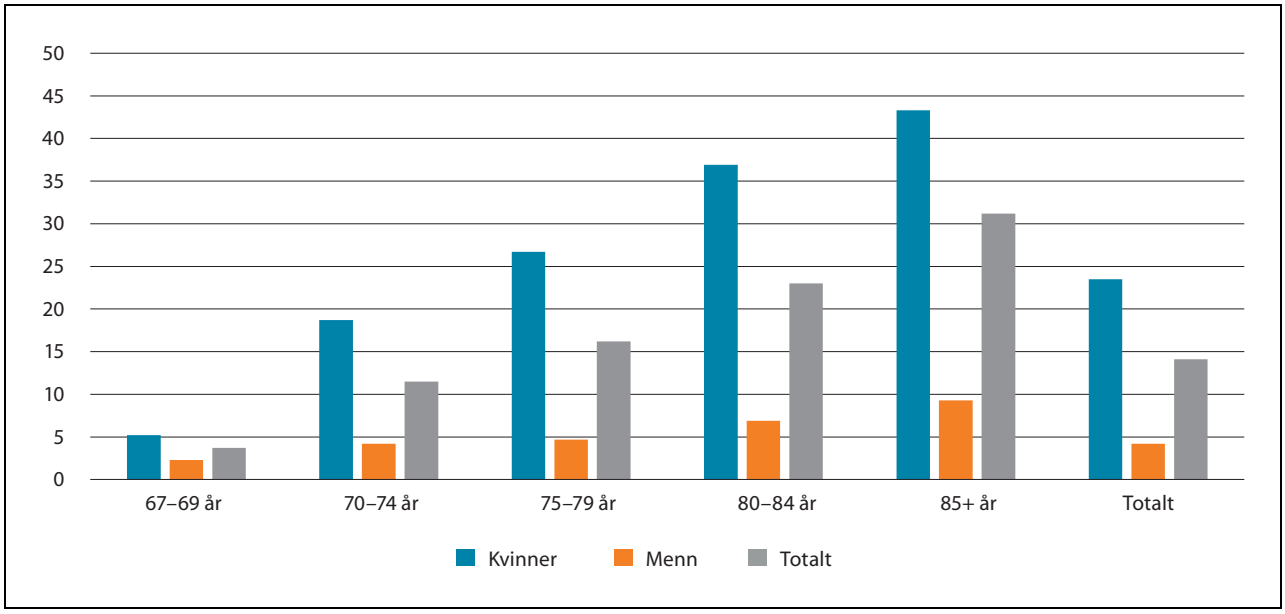

Figur 8.1 Andel minstepensjonister av alle alderspensjonister. Kjønn og alder. Desember. 2020

Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

avkortes ikke garantipensjonen fullt ut mot opptjent inntektspensjon, og de aller fleste som har jobbet noe eller fått omsorgsopptjening vil få en høyere pensjon enn garantipensjonsnivået.

Kvinner utgjør majoriteten blant de som mottar minste pensjonsnivå. I 2011 var andelen kvinnelige alderspensjonister med minste pensjonsnivå 39,8 prosent, mens i 2020 var andelen redusert til 23,5 prosent. Andelen mannlige alderspensjonister med minste pensjonsnivå har også falt siden 2011, men reduksjonen har ikke vært like stor, kun 2,6 prosentpoeng, og andelen mannlige alderspensjonister med minste pensjonsnivå var i 2020 på 4,2 prosent.

Reduksjonen i antall mottakere av minste pensjonsnivå skyldes primært at yngre kvinnelige alderspensjonister har mer opptjening til pensjon sammenlignet med de eldre årskullene. Det illustreres tydelig ved å undersøke forskjellen mellom yngre og eldre årskull.

Blant kvinnelige alderspensjonister som var 85 år og eldre, faller 43,3 prosent inn under definisjonen minstepensjonist. For menn i tilsvarende aldersgruppe var andelen 9,3 prosent. For kvinnelige alderspensjonister i aldersgruppen 67–69 år var den samme andelen 5,2 prosent, se figur 8.1.

Dersom beregnet alderspensjon er lavere enn satsen for minste pensjonsnivå gis det ulike tillegg i alderspensjonen, og en mottaker kan få flere tillegg. Tilleggene som ytes er «pensjonstillegg», «særtillegg», «individuelt minstenivåtillegg» og «minstenivåtillegg for pensjonistpar». Figur 8.2 viser utviklingen i antall mottakere av de ulike tilleggene som gis til alderspensjonen.

Særtillegg ytes til mottakere født i 1943 eller tidligere som er omfattet av gammel ordning, og det var 69 000 som mottok dette tillegget i 2020. Antall mottakere av særtillegg har siden 2011 og fram til utgangen av 2020 blitt redusert med om lag 60 prosent.

Pensjonstillegg gis ved førstegangsbehandling av alderspensjonen og avhenger av sivilstatus og eventuelt ektefelles pensjon. I perioden har det vært en økning i antall mottakere, og ved utgangen av 2020 var det 63 000 personer som mottok pensjonstillegg.

Individuelt minstenivåtillegg ytes dersom nivået på alderspensjonen faller under minstenivået etter førstegangsbehandling, for eksempel ved regulering av pensjoner eller ved endringer av sats. Utviklingen i antall mottakere av individuelt minstenivåtillegg har hatt en varierende utvikling i perioden, men hovedtrenden er at antall mottakere er fallende. Reduksjonen kan forklares ut fra at yngre kull har høyere opptjening til pensjon mens økningen i antall kan forklares ut fra hevingene av satsene i 2015, 2016 og 2019. Individuelt minstenivåtillegg er det tillegget som ytes til flest mottakere av minste pensjonsnivå.

Antall mottakere av minstenivåtillegg for pensjonistpar har hatt en svak nedgang, og har ellers holdt seg stabilt gjennom perioden. Ytelsen gis for å oppfylle garantien om at pensjonistpar samlet

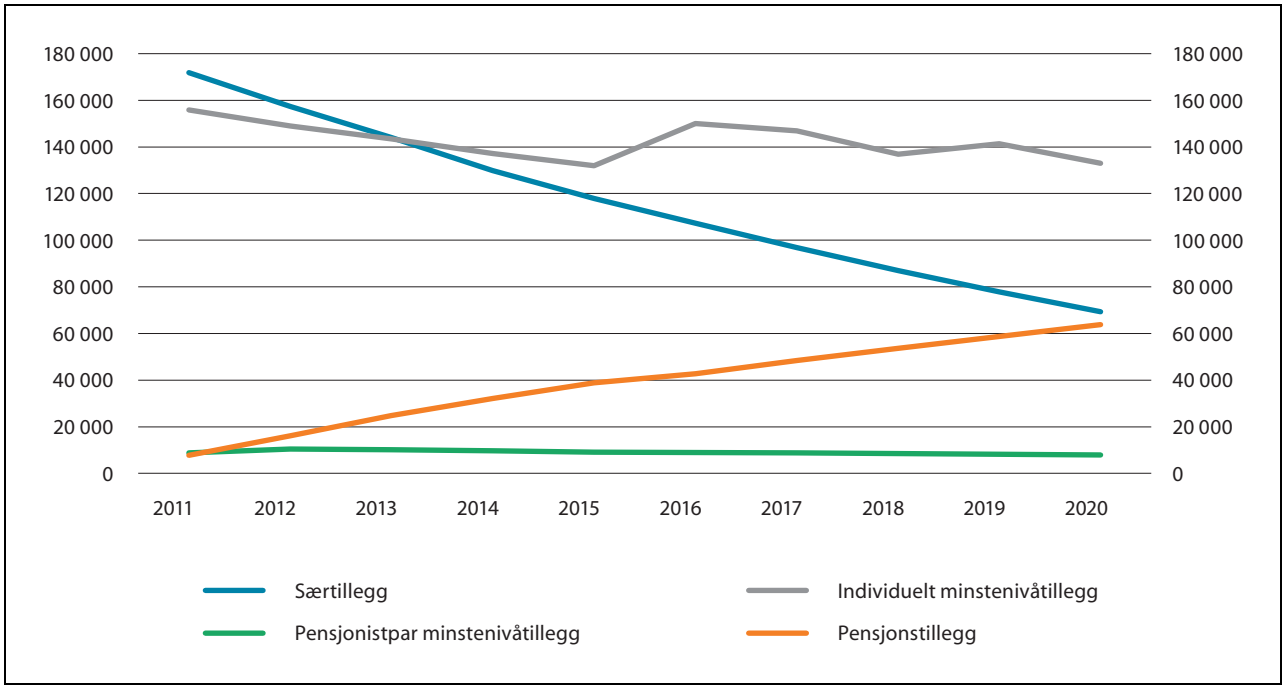

Figur 8.2 Tillegg med utgangspunkt i minste pensjonsnivå. Antall. Desember 2011- 2020.

De aller fleste av mottakerne av tilleggene inngår som minstepensjonister i statistikken, men det er noen unntak. Alderspensjonister som utelukkende mottar tillegg for pensjonistpar vil ikke være omfattet. Noen mottakere av pensjonstillegg kan få en alderspensjon som overstiger minstenivået på grunn av uttakstidspunkt og regulering. De vil i slike tilfeller ikke regnes som minstepensjonister. En annen årsak kan være mottak av AFP i privat sektor, ettersom det er summen av alderspensjon og AFP i privat sektor (utenom kompensasjonstillegg) som avgjør om den enkelte regnes som minstepensjonist.

Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

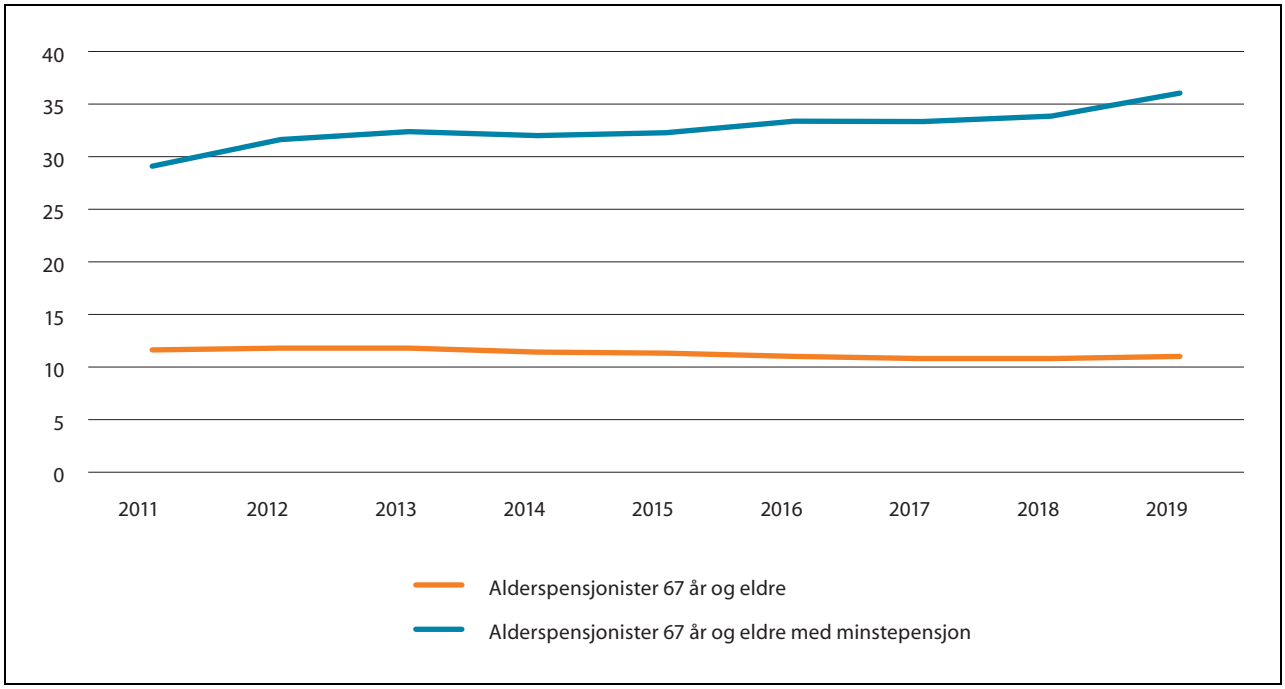

Figur 8.3 Andel med lavinntekt blant alderspensjonistene. Prosent.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå

sett ikke skal ha en pensjonsutbetaling under dobbel såkalt ordinær sats.

Figur 8.3 viser utviklingen i lavinntekt blant alderspensjonistene. Lavinntekt er her målt ved den såkalte EU-skalaen hvor lavinntekt er definert som et beløp som tilsvarer 60 prosent av medianinntekten i hele befolkningen.

Andelen med lavinntekt blant alderspensjonister over 67 år har vært svakt fallende siden pensjonsreformen. I 2019 var 11 prosent av alderspensjonistene over 67 år definert som å ha lavinntekt. Andelen er klart høyere dersom vi kun ser på alderspensjonister som mottar minste pensjonsnivå. Her har andelen vært svakt stigene fra pensjonsreformen og andelen var 36 prosent i 2019.

Arbeids- og sosialdepartementet

t i l r å r :

Tilråding fra Arbeids- og sosialdepartementet 4. juni 2021 om regulering av pensjoner i 2021 og pensjonisters inntektsforhold blir sendt Stortinget.

Vedlegg 1

Forskrift 6. mai 2011 nr. 465

Utskrift fra Lovdata - 26.05.2021 12:47

LOVDATA

Forskrift om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden

Dato	FOR-2011-05-06-465
Departement	Arbeids- og sosialdepartementet
Avd/dir	Pensjonsavdelingen
Publisert	I 2011 hefte 5
Ikrafttredelse	01.05.2011
Sist endret	FOR-2021-04-30-1322
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-1997-02-28-19-§1-4, LOV-1997-02-28-19-§19-14, LOV-1997-02-28-19-§20-18
Kunngjort	10.05.2011 kl. 14.40
Rettet	03.05.2021 (tegnsetting i lister tilpasset universell utforming)
Korttittel	Forskrift om beregning av lønnsveksten

Forskrift om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden
Side 1

Figur 1.1

Utskrift fra Lovdata - 26.05.2021 12:47

Innholdsfortegnelse

Forskrift om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden **1**
Innholdsfortegnelse **2**

Forskrift om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden
Side 2

Figur 1.2

Utskrift fra Lovdata - 26.05.2021 12:47

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 6. mai 2011 med hjemmel i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 1-4, § 4-4 femte ledd, § 19-14 og § 20-18. Fremmet av Arbeidsdepartementet (nå Arbeids- og sosialdepartementet).
Endret ved forskrifter 11 mai 2012 nr. 414, 5 des 2014 nr. 1513, 4 sep 2020 nr. 1718, 30 april 2021 nr. 1322.
Rettet (tegnsetting i lister tilpasset universell utforming).

§ 1. ***Virkeområde***

Forskriften inneholder nærmere bestemmelser om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved reguleringen av

a. grunnbeløpet etter folketrygdloven § 1-4 første ledd,
b. restpensjon etter folketrygdloven § 19-14 første ledd,
c. pensjon under utbetaling etter folketrygdloven § 19-14 andre ledd,
d. satsene for minste pensjonsnivå etter folketrygdloven § 19-14 tredje ledd,
e. pensjonsbeholdning etter folketrygdloven § 20-18 første ledd,
f. pensjon under utbetaling etter folketrygdloven § 20-18 andre ledd og
g. satsene for garantipensjon etter folketrygdloven § 20-18 tredje ledd.

§ 2. ***Lønnsvekst i reguleringsåret og avvik mellom forventet og faktisk lønnsutvikling siste to år***

Til grunn for reguleringen legges forventet lønnsutvikling i reguleringsåret, justert for eventuelt avvik mellom forventet og faktisk lønnsutvikling siste to år.

Forventet lønnsutvikling i reguleringsåret settes lik regjeringens anslag for gjennomsnittlig årslønnsvekst for alle sektorer slik det framkommer i revidert nasjonalbudsjett.

Faktisk lønnsutvikling for siste to år settes til gjennomsnittlig årslønnsvekst for lønnstakere under ett fastsatt i rapporten Grunnlaget for inntektsoppgjørene fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene.

Det skal vurderes om det foreligger særlige forhold som har påvirket lønnsutviklingen for enkeltgrupper, og om effekten av dette skal holdes utenfor ved beregningen av lønnsveksten.

0 Endret ved forskrift 11 mai 2012 nr. 414 (i kraft straks med virkning fra 1 mai 2012).

§ 2a. ***Særskilt om fastsettelse av forventet lønnsutvikling for 2020***

Forventet lønnsutvikling for 2020 settes til 1,7 prosent.

0 Tilføyd ved forskrift 4 sep 2020 nr. 1718.

§ 3. ***Beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved reguleringen***

Dersom den faktiske lønnsveksten er høyere eller lavere enn forventet lønnsvekst siste to år (avvik), skal det fastsettes en samlet lønnsvekst for forventet lønnsutvikling, justert for avviket. Ved fastsettelsen av den samlede prosentvise årslønnsveksten (sl) skal det først tas hensyn til avvikene (a1 og a2) i prosentpoeng og deretter til den forventede prosentvise lønnsvekst (f) i inneværende år: sl = ((1 + a1/100) x (1 + a2/100) x (1 + f/100) – 1) x 100.

Samlet årslønnsvekst, avvik og forventet lønnsvekst fastsettes i prosent med to desimaler.

Nytt grunnbeløp fra 1. mai settes slik at den prosentvise veksten i det gjennomsnittlige grunnbeløpet fra forrige kalenderår til inneværende kalenderår blir lik samlet årslønnsvekst.

Med lønnsveksten etter § 1 menes den prosentvise økningen i grunnbeløpet fra april til mai i inneværende år som følger av beregningen omtalt ovenfor. Lønnsveksten fastsettes med to desimaler.

0 Endret ved forskrift 11 mai 2012 nr. 414 (i kraft straks med virkning fra 1 mai 2012).

Forskrift om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden
Side 3

Figur 1.3

Utskrift fra Lovdata - 26.05.2021 12:47

§ 3a. ***Lønnsvekst som skal benyttes ved reguleringen i 2021***

Lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av folketrygdens alderspensjon under utbetaling etter § 19-14 andre og tredje ledd og § 20-18 andre og tredje ledd i 2021, fastsettes slik at pensjonene ved regulering får en vekst tilsvarende det som er nødvendig for at pensjonene kommer opp på det nivået de ville vært på dersom alderspensjon under utbetaling ble regulert med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst i 2020 og gjennomsnittet av lønns- og prisvekst, men ikke bedre enn lønnsvekst, i 2021.

Første ledd gjelder også ytelser fra lovfestede offentlige tjenestepensjonsordninger som reguleres med et fast fratrekk med 0,75 prosent. Det samme gjelder ytelser som reguleres med et fast fratrekk med 0,75 prosent etter lov 16. desember 2011 nr. 60 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer, lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner, lov om 13. desember 1946 nr. 22 krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner, lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd og forskrift 23. august 2013 nr. 1006 om pensjonsordning for sametingsrepresentanter.

0 Tilføyd ved forskrift 30 april 2021 nr. 1322.

§ 4. ***Drøfting med organisasjonene***

Før fastsetting av lønnsveksten som skal benyttes i reguleringen av grunnbeløpet og alderspensjonen, skal tallgrunnlaget som beskrevet i § 2 drøftes med pensjonistenes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes organisasjoner. Med pensjonistenes organisasjoner menes organisasjoner som får statstilskudd etter forskrift 31. oktober 2012 nr. 1016 om tilskudd til pensjonistenes organisasjoner.

0 Endret ved forskrift 5 des 2014 nr. 1513.

§ 5. ***Ikraftsetting***

Forskriften trer i kraft 1. mai 2011.

Forskrift om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden
Side 4

Figur 1.4

Vedlegg 2

Forskrift 21. mai 2021 nr. 1568

Utskrift fra Lovdata - 26.05.2021 12:46

LOVDATA

Forskrift om grunnbeløp, reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå og satser for garantipensjon i folketrygden fra 1. mai 2021 og virkningstidspunkt for regulering av kravet til minsteinntekt for rett til ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4, 8, 9 og 14

Dato	FOR-2021-05-21-1568
Departement	Arbeids- og sosialdepartementet
Avd/dir	Pensjonsavdelingen
Ikrafttredelse	21.05.2021 med virkning fra 01.05.2021
Endrer	FOR-2020-09-04-1719
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-1997-02-28-19-§1-4, LOV-1997-02-28-19-§19-14, LOV-1997-02-28-19-§20-18
Kunngjort	21.05.2021 kl. 16.15
Korttittel	Forskrift om grunnbeløp, reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå og satser for garantipensjon i folketrygden fra 1. mai 2021 og virkningstidspunkt for regulering av kravet til minsteinntekt for rett til ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4, 8, 9 og 14

Forskrift om grunnbeløp, reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå og satser for garantipensjon i folketrygden fra 1. mai 2021 og ...
Side 1

Figur 2.1

Utskrift fra Lovdata - 26.05.2021 12:46

Innholdsfortegnelse

Forskrift om grunnbeløp, reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå og satser for garantipensjon i folketrygden fra 1. mai 2021 og virkningstidspunkt for regulering av kravet til minsteinntekt for rett til ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4, 8, 9 og 14 1
Innholdsfortegnelse 2

Forskrift om grunnbeløp, reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå og satser for garantipensjon i folketrygden fra 1. mai 2021 og ...
Side 2

Figur 2.2

Utskrift fra Lovdata - 26.05.2021 12:46

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 21. mai 2021 med hjemmel i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 1-4 andre og fjerde ledd, § 19-14 åttende ledd og § 20-18 åttende ledd. Fremmet av Arbeids- og sosialdepartementet.

§ 1.

Grunnbeløpet i folketrygden fastsettes til 106 399 kroner.

§ 2.

Reguleringsfaktoren etter § 19-14 første ledd (lønnsveksten) settes til 4,98 prosent. Reguleringsfaktoren etter § 19-14 andre ledd settes til 4,19 prosent.

For pensjoner som er omfattet av § 3a i forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden gjelder en særskilt lønnsvekst på 5,78 prosent. Reguleringsfaktoren etter § 19-14 andre ledd for disse pensjonene settes til 4,99 prosent.

§ 3.

Fra 1. mai 2021 fastsettes satsene for minste pensjonsnivå etter folketrygdloven § 19-8 tredje til sjette ledd slik:

1. Lav sats etter tredje ledd fastsettes til 166 242 kroner
2. Ordinær sats etter fjerde ledd fastsettes til 192 408 kroner
3. Høy sats etter femte ledd fastsettes til 202 470 kroner
4. Særskilt sats etter sjette ledd bokstav a fastsettes til 218 717 kroner
5. Særskilt sats etter sjette ledd bokstav b fastsettes til 315 152 kroner

Fra 1. juli 2021 fastsettes særskilt sats etter sjette ledd bokstav a til 223 717 kroner.

§ 4.

Reguleringsfaktoren etter § 20-18 første ledd (lønnsveksten) settes til 4,98 prosent. Reguleringsfaktoren etter § 20-18 andre ledd settes til 4,19 prosent.

For pensjoner som er omfattet av § 3a i forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden gjelder en særskilt lønnsvekst på 5,78 prosent. Reguleringsfaktoren etter § 19-14 andre ledd for disse pensjonene settes til 4,99 prosent.

§ 5.

Satsene for garantipensjon etter folketrygdloven § 20-9 fastsettes til 186 263 kroner for ordinær sats og til 201 356 kroner for høy sats.

§ 6.

Virkningstidspunktet for regulering av kravet til minsteinntekt for rett til ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4, 8, 9 og 14 settes til 24. mai 2021.

§ 7.

Forskriften trer i kraft straks og med virkning fra 1. mai 2021. Fra samme tid oppheves forskrift 30. april 2021 nr. 1323[1] om grunnbeløp, reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå og satser for garantipensjon i folketrygden fra 1. mai 2020 og virknings-tidspunkt for regulering av kravet til minsteinntekt for rett til ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4, 8, 9 og 14.

1 Skal være forskrift 4. september 2020 nr. 1719 om grunnbeløp, reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå og satser for garantipensjon i folketrygden fra 1. mai 2020 og virkningstidspunkt for regulering av kravet til minsteinntekt for rett til ytelser etter folketrygdloven kapitlene 4, 8, 9 og 14. Lovtidend-redaksjonens anmerkning.

Forskrift om grunnbeløp, reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå og satser for garantipensjon i folketrygden fra 1. mai 2021 og ...
Side 3

Figur 2.3

Vedlegg 3

Avtale mellom regjeringen og organisasjonene av 28. november 2014

Avtale mellom
regjeringen
og
pensjonistenes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes organisasjoner
om regulering av folketrygdens grunnbeløp og pensjoner

1. Formål
Folketrygdens grunnbeløp og pensjoner skal i henhold til folketrygdloven §§ 1-4, 19-14 og 20-18 være gjenstand for årlig regulering. I tråd med forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden, fastsatt ved kongelig resolusjon, skal det tallgrunnlaget som benyttes ved reguleringen drøftes med pensjonistenes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes organisasjoner.

Formålet med denne avtalen er så langt det er mulig å sikre en felles forståelse mellom de undertegnede partene, av de forutsetninger som skal legges til grunn for reguleringen. Det skal også vurderes om det foreligger særlige forhold som det eventuelt skal tas hensyn til.

2. Representasjon
Drøftingen av det aktuelle tallgrunnlaget skal skje i møter mellom avtalepartene.
Organisasjonene kan stille slik representasjon:

- Pensjonistforbundet (SAKO-samarbeidet) inntil 10 deltakere
- Seniorsaken inntil 2 deltakere
- Forsvarets seniorforbund inntil 2 deltakere
- Landslaget for offentlige pensjonister inntil 2 deltakere
- Funksjonshemmedes fellesorganisasjon inntil 4 deltakere
- Samarbeidsforumet av Funksjonshemmedes organisasjoner inntil 2 deltakere
- Landsorganisasjonen i Norge inntil 2 deltakere
- Unio inntil 2 deltakere
- Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund inntil 2 deltakere
- Akademikerne inntil 2 deltakere

Organisasjonene kan i tillegg stille med rådgivere.

Arbeids- og sosialministeren leder møtene på vegne av regjeringen.

3. Gjennomføring
I forkant av de årlige reguleringene gjennomgår organisasjonene og embetsverket i Arbeids- og sosialdepartementet rapporten "Om grunnlaget for inntektsoppgjørene" fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU), der blant annet gjennomsnittlig årslønnsvekst for lønnstakere under ett for foregående år er fastsatt.

De årlige drøftingene gjennomføres i mai måned, etter at revidert nasjonalbudsjett er lagt fram, der regjeringens anslag for gjennomsnittlig årslønnsvekst for alle sektorer i inneværende år framkommer. Det avholdes to møter. På første møte legger organisasjonene fram sine

Figur 3.1

forslag, og partene tar opp eventuelle særlige forhold som det eventuelt skal tas hensyn til. På det andre møtet drøftes tallgrunnlaget, herunder om det skal tas hensyn til særlige forhold som eventuelt ble tatt opp i første møte.

For at Arbeids- og velferdsetaten og tjenestepensjonsleverandørene skal kunne iverksette pensjonsreguleringen i forbindelse med pensjonsutbetalingen i juli måned, må det tas hensyn til at grunnbeløpet, reguleringsfaktorene og satsene for minste pensjonsnivå skal fastsettes ved kongelig resolusjon i god tid før Stortinget skal behandle tilhørende budsjettproposisjon.

Det føres protokoll fra møtene mellom avtalepartene. Protokollen skal følge sakens dokumenter til Stortinget.

4. Ikrafttredelse og oppsigelse mv.
Denne avtalen trer i kraft straks og gjelder til og med 31. desember 2015 og videre for ett år om gangen hvis ikke en av partene sier den opp med minst tre måneders varsel.

Oslo, 28. november 2014

Arbeids- og sosialdepartementet

Pensjonistforbundet

Seniorsaken

Forsvarets seniorforbund

Landslaget for offentlig pensjonister

Funksjonshemmedes Felleorganisasjon

Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner

Landsorganisasjonen i Norge

Unio

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Akademikerne

Figur 3.2

Vedlegg 4

Protokoll fra møte 9. april 2021

PROTOKOLL

fra det digitale møtet 9. april 2021 mellom representanter for staten ved Arbeids- og sosialdepartementet og representanter for Pensjonistforbundet, Forsvarets seniorforbund, Senior Norge, Landsforbundet for offentlige pensjonister, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner, Landsorganisasjonen i Norge, Unio, Yrkesorganisasjonenes sentralforbund og Akademikerne hvor rapporten "Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2021" av 23. mars 2021 fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (NOU 2021: 5) ble gjennomgått.

Følgende var til stede på møtet:

- *Pensjonistforbundet:* Sindre Farstad
- *Senior Norge:* Petter Schou, Knut Chr. Høvik og Stig Klingstedt
- *Forsvarets seniorforbund:* Per Anders Volden
- *Landsforbundet for offentlige pensjonister:* Jan Mønnesland og Wenche Sandlie
- *Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon:* Grete Crowo
- *Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner:* Janne Skei
- *Landsorganisasjonen i Norge:* Øystein Nilsen
- *Unio:* Erik Orskaug og Endre Lien
- *Yrkesorganisasjonenes sentralforbund:* Nina Falch
- *Akademikerne:* Tom Erik Aabø
- *Arbeids- og sosialdepartementet:* Morten Søndergaard Henningsen, Silje Aslaksen, Biørn Bogstad, Maren Langvik Eilertsen, Knut Lorentsen og Pernille Krohn

Ved gjennomgangen av rapporten konstaterte partene at lønnsveksten for lønnstakere i alt er fastsatt til 3,1 prosent fra 2019 til 2020. Det gir et positivt avvik på 1,4 prosent et år tilbake i tid som skal hensyntas i årets regulering. Videre konstaterte partene at det tidligere anslaget på 3,5 prosent for lønnsveksten for lønnstakere i alt fra 2018 til 2019 ikke er endret.

Ovennevnte tall vil ligge til grunn for drøftingene om reguleringen av grunnbeløpet og pensjoner fra 1. mai 2021.

Departementet holdt en kort redegjørelse for innholdet i høringsnotatet om forslag til endring i forskrift om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden som ble sendt på høring 29. mars 2021.

Figur 4.1

Enkelte organisasjoner hadde merknader til forslaget og videre prosess frem mot trygdedrøftingene i mai. Departementet tar med seg disse innspillene i det videre arbeidet.

Protokolltilførsel fra Forsvarets seniorforbund og Senior Norge
Med bakgrunn i et uklart tallgrunnlag og hva som skal legges til grunn i forbindelse med årets trygdeoppgjør, ber FSF og Senior Norge om at det gjennomføres et nytt møte i det engere utvalg etter at revidert budsjett er lagt frem 11. mai, og forut for drøftingsmøtene 19. og 20. mai.

Oslo, 9. april 2021
Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Pensjonistforbundet

Forsvarets seniorforbund

Senior Norge

Landsforbundet for offentlige pensjonister

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon

Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner

Landsorganisasjonen i Norge

Unio

Yrkesorganisasjonenes sentralforbund

Akademikerne

Arbeids- og sosialdepartementet

Figur 4.2

Vedlegg 5

Referat fra møte 12. mai 2021

Arbeids- og sosialdepartementet

Møtereferat

Dato:	18. mai 2021	Fra/til: ASD til møtedeltagerne	
Referent:	Pernille Krohn	Møteleder:	Dag Holen
Saksnr.:	21/464		

Til stede: *Pensjonistforbundet:* Harald Olimb Norman, Ragnhild Nestaas, Sindre Farstad
Forsvarets seniorforbund: Per Anders Volden
Landsforbundet for offentlige pensjonister: Jan Mønnesland, Rannveig Bærheim og Wenche Sandlie
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon: Eva Buschmann og Grete Crowo
Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner: Janne Skei
Landsorganisasjonen i Norge: Øystein Nilsen og Ragnar Bøe Elgaas
Unio: Erik Orskaug
Yrkesorganisasjonenes sentralforbund: Nina Falch
Akademikerne: Tom Erik Aabø
Arbeids- og sosialdepartementet: Dag Holen, Morten Søndergaard Henningsen, Silje Aslaksen, Knut Lorentsen og Pernille Krohn

Fraværende: Senior Norge

Referat fra møte i "engere utvalg" 12. mai 2021

Den 12. mai 2021 ble det avholdt møte mellom representanter for staten ved Arbeids- og sosialdepartementet og representanter for Pensjonistforbundet, Forsvarets seniorforbund, Senior Norge, Landsforbundet for offentlige pensjonister, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner, Landsorganisasjonen i Norge, Unio, Yrkesorganisasjonenes sentralforbund og Akademikerne. Formålet med møtet var å gjennomgå tallgrunnlaget for reguleringen av alderspensjon under utbetaling i 2021.

I møte 9. april 2021 gjennomgikk partene rapporten "Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2021" av 23. mars 2021 fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (NOU 2021: 5). Lønnsveksten for lønnstakere i alt er fastsatt til 3,1 prosent fra 2019 til 2020, noe som gir et positivt avvik på 1,4 prosent et år tilbake i tid som skal hensyntas i årets regulering. Videre er det tidligere anslaget på 3,5 prosent for lønnsveksten for lønnstakere i alt fra 2018 til 2019 ikke endret.

Figur 5.1

I møtet 12. mai 2021 gjennomgikk departementet tallgrunnlaget for reguleringen av grunnbeløp og pensjoner. Departementet gjennomgikk også beregningen av den særskilte lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av alderspensjon under utbetaling i 2021.

Departementet viste til at prisveksten i 2020 i Meld. St. 1 (2020-2021) Nasjonalbudsjettet 2021 var anslått til 1,1 prosent og at prisveksten i 2020 i NOU 2021: 5 er fastslått til 1,3 prosent, noe som gir et avvik på 0,2 prosent.

Det ble fra enkelte av organisasjonene uttalt uenighet om tallgrunnlaget og beregningen av den særskilte lønnsveksten.

Side 2

Figur 5.2

Vedlegg 6

Brev fra arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen til organisasjonene 12. mai 2021

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Statsråden

Ifølge liste

Deres ref	Vår ref	Dato
	21/464-20	12. mai 2021

Trygdeoppgjøret 2021

Årets trygdedrøftinger skal avholdes 19. og 20. mai. Drøftingene gjennomføres i samsvar med § 4 i forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden, der det fremgår at *«Før fastsetting av lønnsveksten som skal benyttes i reguleringen av grunnbeløpet og alderspensjonen, skal tallgrunnlaget som beskrevet i § 2 drøftes med pensjonistenes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes organisasjoner.»* Det er fastsatt i lov og forskrift hvordan grunnbeløpet og pensjoner skal reguleres. I henhold til avtalen mellom regjeringen og organisasjonene om regulering er det gjennomført et forberedende møte hvor tallgrunnlaget for reguleringen ble gjennomgått. I tillegg er det avholdt et ekstra forberedende møte.

Møtene 19. og 20. mai vil som i fjor gjennomføres digitalt, men vil ellers ha samme form og innhold som tidligere. På møtene vil tallgrunnlaget for beregning av lønnsveksten som benyttes ved regulering av grunnbeløpet og pensjoner, gjennomgås og drøftes for å sikre en felles forståelse av forutsetningene som skal legges til grunn for reguleringen, før samlet lønnsvekst fastsettes. Som for tidligere år, vil anslaget på årets lønnsvekst, slik det framkommer i Revidert nasjonalbudsjett, samt eventuelle avvik mellom lønnsveksten i de to foregående år som ble lagt til grunn i fjorårets trygdeoppgjør og det som nå framgår av rapporten fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU), inngå i tallgrunnlaget for årets trygdeoppgjør. Som følge av vedtak i Stortinget om reguleringen i 2021 vil også anslag på årets prisvekst, og eventuelle avvik mellom antatt og faktisk prisvekst for 2020 inngå i tallgrunnlaget.

Ved behandling av Dokument 8:53 S (2020–2021), Innst. 221 S (2020–2021), anmodet Stortinget om at regjeringen legger til rette for at det skal kunne forhandles om andre

Postadresse: Postboks 8019 Dep 0030 Oslo
Kontoradresse: Akersgata 64 Telefon* 22 24 90 90
Org no.: 983 887 457

Figur 6.1

spørsmål av betydning for pensjonister i årets trygdeoppgjør. Jeg inviterer dere derfor til å legge frem deres innspill til saker av betydning for pensjonister på første drøftingsmøte 19. mai. Jeg vil imidlertid presisere at det ved Stortingets behandling ikke ble flertall for å sette av midler til andre tema i forhandlingene, slik at det ikke kan forhandles om tiltak som innebærer økte kostnader på statsbudsjettet.

Som en oppfølging av Dokument 8:53 S (2020–2021), Innst. 221 S (2020–2021), Stortingets vedtak 623, vil den årlige stortingsmeldingen om regulering av pensjoner mv. bli fremmet for Stortinget slik at Stortinget kan få behandlet denne i vårsesjonen. Protokollen for trygdeoppgjøret vil som tidligere år være en del av meldingen. Det vil være naturlig at innspill vedrørende andre spørsmål av betydning for pensjonistene på samme måte inkluderes i meldingen.

Regjeringen og jeg er innstilt på en god og konstruktiv prosess.

Med hilsen

Torbjørn Røe Isaksen

Side 2

Figur 6.2

Adresseliste

Akademikerne	Fritjof Nansens plass 6	0160	OSLO
Forsvarets seniorforbund	Postboks 1550 Sentrum	0015	OSLO
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon	Mariboesgate 13	0183	OSLO
Landsforbundet for offentlige pensjonister	Stortingsgt. 2	0158	OSLO
Landsorganisasjonen i Norge	Torggata 12	0181	OSLO
Pensjonistforbundet	Postboks 6714	0130	OSLO
Samarbeidsforumet for funksjonshemmedes organisasjoner	Postboks 8953 Youngstorget	0028	OSLO
Senior Norge	Bygdoy allè 5	0257	OSLO
Unio	Stortingsgaten 2	0158	OSLO
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund	Postboks 9232 Grønland	0134	OSLO

Side 3

Figur 6.3

Vedlegg 7

Protokoll med Senior Norge, Forsvarets seniorforbund, Landsforbundet for offentlige pensjonister, Funksjonshemmedes fellesorganisasjon, Landsorganisasjonen i Norge, Unio, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund og Akademikerne fra møtene 19. og 20. mai 2021

Protokoll fra møtene 19. og 20. mai 2021

mellom

Regjeringen

og

Senior Norge, Forsvarets seniorforbund, Landsforbundet for offentlige pensjonister, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Landsorganisasjonen i Norge, Unio, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund og Akademikerne

om tallgrunnlaget for regulering av grunnbeløpet og pensjoner i folketrygden fra

1. mai 2021

Møtene ble avholdt digitalt.

Følgende har vært til stede på ett eller flere av møtene:

Senior Norge: Knut Chr. Høvik

Forsvarets seniorforbund: Jan Erik Thoresen og Per Anders Volden

Landsforbundet for offentlige pensjonister: Jan Mønnesland, Rannveig Bærheim og Wenche Sandlie

Funksjonshemmedes fellesorganisasjon: Eva Buschmann og Grete Crowo

Landsorganisasjonen i Norge: Julie Lødrup

Unio: Erik Orskaug og Endre Lien

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund: Nina Falch

Akademikerne: Tom Erik Aabø og Hanne Jordell

Arbeids- og sosialdepartementet: statsråd Torbjørn Røe Isaksen, Vegard Einan, Embla Belsvik, Morten Søndergaard Henningsen, Dag Holen, Biørn Bogstad, Silje Aslaksen, Knut Lorentsen, Atle Bjørnstad og Pernille Krohn

Finansdepartementet: statssekretær Sverre Vatnar og Morten Petter Johansen

1

Figur 7.1

Tallgrunnlaget for reguleringen av grunnbeløpet og pensjoner 1. mai 2021

Trygdeoppgjøret 2021 er gjennomført i henhold til gjeldende regler for regulering av grunnbeløpet og pensjoner, jf. forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden, jf. folketrygdloven §§ 1-4, 19-14 og 20-18.

Etter møter 19. og 20. mai 2021 legges følgende til grunn for reguleringen av grunnbeløpet og pensjoner i folketrygden fra 1. mai 2021:

- at forventet lønnsvekst i inneværende år er 2,4 prosent,
- at faktisk lønnsvekst for 2020 er beregnet til 3,1 prosent, slik at det foreligger et positivt avvik på 1,4 prosent ett år tilbake i tid som skal hensyntas.
- at faktisk lønnsvekst for 2019 fortsatt er anslått til 3,5 prosent, slik at det ikke foreligger noe avvik to år tilbake i tid.
- at forventet prisvekst i inneværende år er 2,8 prosent.
- at faktisk prisvekst i 2020 er fastslått til 1,3 prosent, slik at det er et avvik 0,2 prosent ett år tilbake i tid som skal hensyntas.
- det fastsettes en særskilt lønnsvekst på 5,78 prosent som skal benyttes i beregningen av regulering av alderspensjon under utbetaling.

Andre spørsmål av betydning for pensjonister

I tråd med Stortingets vedtak nr 852 i Innst. 356 S (2020-2021) Jf. vedtak nr. 618 i Dok 8:53S, har regjeringen invitert partene i årets trygdeoppgjør, til å spille inn andre spørsmål enn den tradisjonelle reguleringen av pensjonene.

"Dokument 8:53 S (2020-2021), Innst. 221 S (2020-2021), Vedtak 618:

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til regelfesting om at organisasjonene i forbindelse med de årlige trygdeoppgjørene, kan forhandle om andre spørsmål med betydning for pensjonistene".

Arbeids- og sosialministeren sendte 14. mai brev til trygdeoppgjørets parter om rammene for årets trygdeoppgjør hvor partene inviteres til å legge frem sine innspill til saker av betydning for pensjonister på første drøftingsmøte 19. mai. I brevet ble det videre presisert at det ved Stortingets behandling ikke er satt av midler til forhandlingene, slik at det ikke kan forhandles om tiltak som innebærer økte kostnader på statsbudsjettet. Slike øvrige forhold ble formelt overlevert fra pensjonistenes organisasjoner i møte med Arbeids- og sosialministeren den 19.5.21. Arbeids- og sosialdepartementet har sammen med andre relevante departementer gjennomgått og vurdert spørsmålene fra pensjonistenes organisasjoner, og forsøker i det videre å gi en samlet tilbakemelding på disse. Innspillene er gjengitt i sin helhet i vedlegg til denne protokollen.

Arbeids- og sosialdepartementet vil innen kort tid legge frem en melding til Stortinget om pensjonistenes inntektsvilkår. Flere av områdene pensjonistenes organisasjoner peker på er også presentert av organisasjonene i de faste møtene med regjeringen om statsbudsjettet

2

Figur 7.2

for 2022. Regjeringen vil som vanlig vurdere disse innspillene og spørsmål som har budsjettmessig konsekvens i det ordinære budsjettarbeidet.

Tilbakemelding fra regjeringen:

Denne regjeringen har satt kommunene i stand til å satse på barnehage, skole og eldreomsorg. Siden regjeringen tiltrådte i 2013 har kommunesektorens frie inntekter økt med om lag 35 milliarder kroner. Gjennomsnittlig årlig vekst i kommunesektorens frie inntekter var 1,6 prosent i perioden 2014–2019.

Vi har merket oss ønsket fra organisasjonene om opplæring av eldrerådene og rådene for personer med funksjonsnedsettelse. Vi vil bemerke at kommuner og fylkeskommuner har en plikt til å opprette eldreråd og råd for personer med funksjonsnedsettelse. I tråd med kommuneloven og veiledere bør medlemmene av rådene gis informasjon og opplæring slik at medlemmene blir i stand til å ivareta oppgaven som rådsmedlem. Kommuneloven inneholder ingen bestemmelser som gir rådene rett til en bestemt opplæring. Hvilken opplæring rådet skal få, avgjøres av den enkelte kommune.

Rådene er viktige for å sikre en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning i saker som gjelder eldre og personer med funksjonsnedsettelser lokalt.

Som et eksempel har regjeringen i kvalitetsreformen for eldre, Leve hele livet, tydeliggjort at eldrerådene har en viktig rolle i gjennomføringen reformen i den enkelte kommune. Reformen er regjeringens viktigste satsing for å bedre kvaliteten i helse- og omsorgstjenesten til eldre, og skape et mer aldersvennlig samfunn. Det er derfor viktig at kommunene gir god opplæring slik at eldrerådene kan bidra i størst mulig grad til å nå målene i reformen.

Mange forbrukere opplever gjeldsproblemer, og det er prisverdig at Pensjonistforbundet ønsker å bistå denne gruppen.

Alle kommuner tilbyr økonomisk rådgivning til sine innbyggere. I tillegg har Nav etablert en egen økonomirådstelefon i Mo i Rana, som kan nås både via e-post (chat) og vanlig telefon. De som har de tyngste problemene kan dessuten søke namsmannen om gjeldsordning etter gjeldsordningsloven.

TryggEst bidrar til å avdekke og forhindre overgrep mot voksne mennesker som i liten eller i ingen grad er i stand til å beskytte seg selv. Bufdir driver prosjektet som er finansiert av Kulturdepartementet. I 2021 er det satt av 5 millioner kroner til TryggEst prosjektet, som et bidrag til at flere kommuner kan få opplæring og kunnskap i arbeidet med å avdekke, fange opp og gi hjelp til sårbare og utsatte voksne.

Kommunene har et lovpålagt ansvar overfor sine innbyggere, og særlig sårbare grupper, men TryggEst er et viktig støtteverktøy. Fra 1. januar 2018 ble kommunens, fylkeskommunens, og statens ansvar for å avdekke, avverge og forebygge vold og seksuelle overgrep tydeliggjort i helselovgivningen. Regjeringen har merket seg ønske om en nasjonal utrulling av prosjektet.

3

Figur 7.3

Den Kulturelle spaserstokken var tidligere finansiert av HOD og KUD i felleskap. Spaserstokken er lagt inn som en del av fylkeskommunenes frie inntekter. Øremerking av slike midler innebærer en statlig detaljstyring som medfører byråkrati både i stat og fylkeskommunene. Samtidig vil øremerking også gjøre det vanskeligere å se dette tiltaket i sammenheng med fylkeskommunenes øvrige aktivitet på kulturfeltet.

Regjeringens opplegg for kommunesektoren i statsbudsjettet 2021 innebar en styrking av handlingsrommet med 700 millioner kroner, etter at det var tatt hensyn til økte demografikostnader og pensjonskostnader.

Digitale tjenester anses som en forutsetning for økt kvalitet og en mer effektiv helse- og omsorgstjeneste. Det er viktig at den ønskede utviklingen med digitalisering av tjenester gjennomføres på en måte som fremmer en likeverdig tilgang til helse- og omsorgstjenester i befolkningen.

Tiltak som har som formål å bidra til at grupper med lav digital kompetanse for likeverdige tilgang til helsetjenester, er blant annet veiledning og brukerstøtte til digitale tjenester, mulighet for representasjon via fullmakt og veiledning i digital kompetanse. Regjeringen arbeider nå med en strategi om "digital hele livet".

Regjeringen skal nå ta stilling til den videre nasjonale innsatsen på velferdsteknologiområdet. Sentralt i den vurderingen er å se på måloppnåelse, virkemiddelbruk, hvilke områder som bør prioriteres, og hva aktørene peker på som de viktigste barrierene for å lykkes på feltet videre.

Protokolltilførsel fra Forsvarets seniorforbund

Forsvarets seniorforbund bemerker at det finnes andre måter å beregne kompensasjonen for 2020 på enn det Regjeringen har valgt. FSF tar imidlertid Regjeringens metode å beregne på til etterretning. FSF mener at andre saker som har blitt tatt opp i forbindelse med trygdeoppgjøret bør legges til behandling av Statsbudsjettet.

Protokolltilførsel fra Akademikerne

Det er positivt at reguleringen av pensjoner under utbetaling gjennomføres som gjennomsnittet av lønns- og prisutviklingen. Når det gjelder selve overgangen mener vi den negative effekten av at ny regulering gis virkning fra 2020, og ikke 2021, burde vært unngått.

Protokolltilførsel fra LO, Unio og FFO

Organisasjonene Unio, FFO og LO har i vårt krav brukt en annen metode ved omleggingen fra gammel til ny ordning enn det Arbeids- og sosialdepartementet gjør. Vår metode vil bedre ivareta Stortingets intensjon om kompensasjon. Vårt krav innebærer en årsvekst for løpende pensjoner på 3,83%, som er 0,25 % høyere enn departementets metode.

4

Figur 7.4

Vi ønsker at avviket fra 2020 på 1,4% tillegges i sin helhet beregningen av gjennomsnittet av lønns- og prisvekst i 2021, som vil være 2,4 %. Hadde trygdeoppgjøret i fjor blitt gjennomført med de faktiske tallene, ville pensjonistene fått en regulering som var 1,4 % høyere, og vi ser det derfor som rimelig at hele dette avviket kommer på toppen av ny regulering i år uten fratrekk. Ved å følge den metoden som vi krever vil 2021 bli et overgangsår fra gammel til ny metode. Fra 2022 og framover mener vi at det er naturlig å bruke metoden som departementet har foreslått å bruke i år, der det tas hensyn til avviket både for pris- og lønnsvekst for fjoråret i det neste trygdeoppgjøret.

Oslo, 20. mai 2021

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Knut Chr. Høvik
Senior Norge

Jan Erik Thoresen
Forsvarets seniorforbund

Jan Mønnesland
Landsforbundet for offentlige pensjonister

Eva Buschmann
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon

Julie Lødrup
Landsorganisasjonen i Norge

Erik Orskaug
Unio

Nina Falch
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Tom Erik Aabø
Akademikerne

Torbjørn Røe Isaksen
Arbeids- og sosialdepartementet

5

Figur 7.5

Vedlegg til protokollen av 21.5.2021

<u>På vegne av *Senior Norge* la Knut Chr. Høvik i møtet 19. mai 2021 fram følgende:</u>

Senior Norge er fornøyd med at det endelig ser ut til at pensjonistene skal få justert sin kjøpekraft i tråd med prisstigningen, og at det også gjelder med tilbakevirkende kraft for året 2020. Senior Norge ber om at Regjeringen legger til grunn 2020 forutsetningene når 2021 oppgjøret skal fastlegge. Som tidligere påpekt er Senior Norge av den klare oppfatning at pensjoner ikke skal forhandles men fastlegges i Stortinget. Pensjonen en rettighet som er innbetalt og opptjent over et langt liv og skal således ikke gjøres til gjenstand for forhandlinger og politisk fordelingspolitikk.

Senior Norge mener også at Regjeringen nå bør verre villig til også å kompensere for de syv «magre år» hvor pensjonistenes kjøpekraft har blir kraftig svekket som følge av at pensjonene ikke er blitt justert slik som var forutsetningen i Pensjonsreformen. Disse «magre år» har resultert i at pensjonistene har fått en negativ akkumulert effekt i sin kjøpekraft.

Befolkningen eldes i et stadig raskere tempo med bedre både fysisk og psykisk helse. Dagens seniorer er mer ressurssterke enn tidligere seniorgenerasjoner. De ønsker å delta i samfunnet og representerer en verdifull ressurs som samfunnet trenger i yrkeslivet, frivilligheten, politikken og på andre viktige samfunnsområder. Forskning viser at fysisk og psykisk aktivitet og engasjement bedrer helsen også i godt voksen alder. Dagens 60 åringer kan dessuten påregne å leve i ytterligere kanskje hele 30 år, eller en tredjedel av livet. For en stor del av pensjonistene dreier dette seg om mange funksjonsfriske år som skal fylles med både økonomisk og annen trygghet, samt mening, innhold og verdighet. Flere i jobb, også seniorene, som jobber smartere, vil bidra til økt verdiskapning i samfunnet, og nye jobber kan skapes. Dette gir økte skatteinntekter til statsbudsjettene som skal finansiere velferdsstaten i mange år fremover. Økt levealder betyr imidlertid at flere skal ta ut sin pensjon, samtidig som flere vil få behov for helse- og omsorgstjenester. Dette fører til at offentlige utgifter til pensjoner og helse- og omsorgs tjenester vil øke. Alternativet er å øke skatter og avgifter hvilket kan komme til å redusere verdiskapningen. Dette fører til mindre behov for nye jobber, og samtidig øker utfordringene i statsbudsjettene. I verste fall kan politikerne måtte komme til å kutte i velferdsgodene, og eldrebefolkningen kan derved bli taper. Skjer det vil aldersdiskrimineringen fortsette å øke. «Leve hele livet» står derved sentralt.

Regjeringen ønsker også at flest mulig skal bo lenger hjemme, samtidig som velferdsstaten også skal komme oppvoksende generasjoner til nytte. Da må forholdene legges til rette slik at man kan bo hjemme. Samtidig må Regjeringen sikre at eksempelvis sykepenger og arbeidsavklaringspenger ikke bli kuttet til èn måned ved fylte 67 år for så å falle helt bort ved fylt 70 år. Dette harmonerer ikke med noen av de to målene og heller ikke med det å «Leve hele livet». Målet om at de eldre skal kunne stå lenger i jobb er bla. å kunne utnytte den kompetansen de besitter – en viktig samfunnsressurs som kan sies at «er på avveie».

6

Figur 7.6

Et annet punkt er brukerstøtte, kombinert med kurs for seniorer og eldre som er digitalt svake. Det essensielle er brukerstøtten, eller det vi kaller digital hjemmehjelp. Kommunene bør kunne f.eks. også kunne øremerke stillinger med digital støtte som formål.

Vi har flere lover som diskriminerer våre eldre, bl.a. domstolsloven, som setter en aldersgrense på 70 år for å kunne bli oppnevnt som meddommer. I mange land er det de eldste som er mest betrodde til å sitte i en domstol. I Norge er det stikk motsatt. Selv om seniorene er et fredelig folkeferd, er det ikke helt fritt for kriminelle handlinger blant seniorer som er over 70 år. I teorien skal man dømmes av likemenn. Vi har ulike grenser i ulike offentlige styrer og utvalg, flere av dem med lavere alder enn 70 år, uten at disse er saklig begrunnet. Nå vurderer Regjeringen å heve aldersgrensen for offentlig tilsatte til 72 år, noe Senior Norge er enig i. Det virker mildt sagt underlig at staten samtidig skal beholde aldersgrenser for meddommere og nemndsmedlemmer som er lavere enn de som gjelder generelt for offentlig tilsatte. Hele dette komplekset med skiftende aldersgrenser i det offentlige systemet bør gjennomgås og justeres, slik at det er i samsvar med utviklingstrekkene både i samfunnet generelt og den økte levealderen blant folk.

Økende antall eldre som har behov for heldøgns omsorg, øker etter hvert som den demografiske utviklingen skrider frem. Senior Norge er bekymret dels for at kommunene ikke vil holde jevnt tritt med behovet for heldøgns omsorgsplasser og dels for at mange kommuner nå prioriterer å bygge omsorgsboliger og, om nødvendig, gi heldøgns omsorg. De økonomiske vilkårene for de to typene omsorgsplasser er imidlertid svært ulike. Det en beboer på et sykehjem skal betale er regulert i helse- og omsorgstjenesteloven § 11-2 og forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. Der er det bl.a. bestemt at formuen ikke kan angripes. Samme regler bør gjelde for personer som etter et kommunalt vedtak trenger heldøgns omsorg og blir plassert i en omsorgsbolig i mangel på ledig sykehjemsplass. Nåværende praksis innebærer helt ulik behandling av like tilfeller, noe som strider mot grunnleggende forvaltningsrettslige prinsipper. Vi ber Regjeringen derfor sørge for en regelendring som imøtekommer vårt krav.

Hjemmeboende pensjonister må ofte kjøpe tjenester eksternt, tjenester som de tidligere kunne utføre selv (f.eks. snømåking m.m.)

<u>På vegne av *Forsvarets seniorforbund (FSF)* la Jan Erik Thoresen i møtet 19. mai 2021 fram følgende:</u>

Forsvarets seniorforbund har i flere år krevd at underregulering av alderspensjoner skal fjernes. Subsidiært at den gjennomføres med et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst. FSF er derfor tilfreds med at løpende pensjoner i folketrygden for 2021 justeres med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten jfr. vedtak i Stortinget av 16. februar i år. Dette er også i henhold til Ot.prop nr 37 (2008-2009) hvor Stortinget vedtok at pensjoner under utbetaling skal reguleres med et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst.

7

Figur 7.7

Videre er FSF fornøyd med at det legges inn en kompensasjon for trygdeoppgjøret 2020, tilsvarende differansen mellom dagjeldende reguleringsprinsipper og regulering som faktisk gjennomsnitt av lønns- og prisvekst.

Regulering av pensjon under utbetaling

Det har nå vært flere år med nedgang i realinntekt, og det er lite sannsynlig at det vil komme realinntektsøkning i de nærmeste årene. Den underregulering som har vært og som fortsetter, har påvirket pensjonistenes fremtidige økonomiske utvikling gjennom en betydelig akkumulert negativ effekt, med det resultat at gapet mellom inntektsutviklingen for pensjonistene og lønnstakerne stadig har blitt større. Dette innebærer en lite trygg og forutsigbar økonomisk alderdom for våre pensjonister.

Dagens pensjonister har vært med på å bygge det norske samfunnet og den velferden Norge i dag kan nyte godt av. Følgelig er det ikke annet enn rimelig at også pensjonistene skal ha rett til sin del av velferdsutviklingen på linje med Regjerings mål om kommende generasjoners rett til å nyte godt av velferden som er bygget opp.

Pensjonistene får, i likhet med lønnsmottakere, stadig økte levekostnader. Mange må kjøpe tjenester som de i arbeidsfør alder selv kunne utføre. Det er også et uttalt mål fra Regjeringen at flest mulig skal kunne bo hjemme lengst mulig. Da må det legges til rette for at det å bo hjemme fortsatt er mulig. De fleste løpende utgiftene faller ikke bort ved oppnådd pensjonsalder, men vil øke i takt med prisstigningen.

Pensjonssystemet må derfor være tuftet på forutsigbare forhold for opptjening og utbetaling. Pensjonsordningens struktur og innhold må ligge fast over tid. FSF krever at all form for underregulering av alderspensjoner fjernes, slik at pensjonistene får samme utvikling i sine pensjonsinntekter som de yrkesaktive i sine lønnsinntekter.

Videreføring av drøftinger

Forsvarets seniorforbund opprettholder sitt krav om at pensjoner under utbetaling skal gjennomføres i henhold til lov og forskrift og ikke være gjenstand for forhandlinger. Tjenestepensjon og alderspensjon må basere seg på opptjente rettigheter gjennom et langt yrkesaktivt liv. Det skal lønne seg å være i jobb.

Det er uakseptabelt å gi en pensjonistorganisasjon forhandlingsrett og å skulle være talsmann på vegne av alle pensjonister. Etter FSF mening er det brudd på nåværende prosedyrer.

<u>På vegne av *Landsforbundet for offentlige pensjonister (LOP)* la Jan Mønnesland i møtet 19. mai 2021 fram følgende:</u>

Pensjonsreformen hadde to hovedmålsettinger, stimulere folk til å jobbe lenger og spare penger.

For oss som allerede er pensjonister er det bare innsparingen som treffer.

Pensjonsreformen slo ihjel ett enstemmig stortingsvedtak fra 2003 som sa at alderspensjonistene skulle følge lønnsutviklingen til de yrkesaktive, så fra 2011 er vi

8

Figur 7.8

utsatt for en underregulering slik at pensjonsfondet kan vokse ytterligere eller at innsparte penger kan brukes på andre formål enn til pensjonistene.

Landsforbundet for offentlig pensjonister (LOP) krever primært at pensjonistene skal ha samme realutvikling i sine pensjonsinntekter som de yrkesaktive i sine lønnsinntekter. Det betyr at vi krever at løpende pensjoner skal reguleres på årsbasis med samme prosentsats som snittet av de yrkesaktives lønnsutvikling korrigert med forskjellen mellom forventet og faktisk utvikling de to siste år. LOP vil m.a.o. ha opphevet underreguleringen.

Pensjonistene bør ha samme realutvikling som de yrkesaktive på godt og ondt. Når vi likevel også fremmer et subsidiært krav er det fordi Regjering og Storting i hvert fall må oppfylle sine egne tidligere forpliktelser om de i denne omgang ikke gir oss medhold i vårt primærkrav.

Vi viser til pensjonsforliket i februar 2021 – Et anstendighetsløft for pensjonister - der Stortinget fastslo at pensjonene for 2021 skulle reguleres med snitt av lønns - og prisvekst, men ikke høyere enn lønnsvekst.

Videre ble regjeringen bedt om å legge inn en kompensasjon for trygdeoppgjøret 2020 tilsvarende differansen mellom daggjeldende reguleringsprinsipper og regulering som faktisk gjennomsnitt av lønns og prisvekst.

Nå viser det seg at dette ble til ugunst for pensjonistene for 2020 da snittet av lønns – og prisveksten ble høyere enn 1,5%. Korrigert for avvik på 1,4% i samlet lønnsvekst og avvik i samlet prisvekst på 0.2% for 2020, gir dette en reguleringsfaktor på 1,2%. Etter gammel ordning ville dette gitt 1,4% i særskilt reguleringsfaktor.

LOP ber departementet vurdere å beregne veksten i pensjoner til reellt snitt av lønns og prisvekst for 2021, som ville gi 2,6% mot beregnet 2,4%, dette for at pensjonistene ikke skal bli underregulert ekstra både i 2020 og 2021,

Vårt krav er ut fra dette et gjennomsnitt av lønns og prisvekst for 2021 blir 3,62%, og en prosentvis økning i alderspensjon på 4,76%.

Samlet for 2020 og 2021, ville da løpende alderspensjon blitt regulert med

(1 +1,18% - 0,74%)x(1 + 4,76%) - 1)) = 5,22%

Særskilt lønnsvekst i løpende pensjoner vil da bli 6,38%.

Særskilt lønnsvekst minstenivå; 5,75%

LOP forutsetter at løpende pensjoner blir regulert pr. 1.mai, og at vi også ved senere trygdeoppgjør får en særskilt reguleringsfaktor som tar hensyn til feil prognoser fra året før.

For nye pensjonister i 2014 og senere har det vært en stor reallønnsnedgang og staten har spart mer penger enn tidligere forutsatt.

Stortingsbehandling

LOP er glade for at regjeringen legger fram resultatet av trygdedrøftingene til reell politisk behandling i Stortinget.

9

Figur 7.9

I brev av 12. mai har organisasjonene fått anledning til legge fram innspill til saker av betydnig for pensjonister

LOP viser til våre krav i forbindelse med statsbudsjettet, og styrking av kommunebudsjettet slik at kommunene blir i stand til å gjennomføre «Leve hele livet» og skape et aldersvennlig Norge

- Opplæring av eldreråd
- Fortsette tilbudet med «Den kulturelle spaserstokken»
- Digital opplæring av eldre for å hindre digitalt utenforskap

<u>På vegne av *Unio, Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO) og Landsorganisasjonen i Norge (LO)* la Julie Lødrup i møtet 19. mai 2021 fram følgende:</u>

Organisasjonene Unio, FFO og LO er tilfredse med at reguleringen av løpende pensjoner legges om slik at denne gjennomføres med halvparten av lønnsveksten og halvparten av prisveksten. Dette har hele tiden vært Stortingets intensjon. Reguleringsregimet med et fratrekk på 0,75 prosent ga unødig store svingninger, og tapene for alderspensjonistene har vært store de siste årene, noe som også har bidratt til å svekke oppslutningen om reguleringsordningen.

Det er ikke opplagt hvordan omleggingen fra gammel til ny ordning skal gjøres. Det finnes flere måter å gjøre dette på. Den måten Arbeids- og sosialdepartementet legger opp til skal etter det vi forstår i tillegg søke å følge opp Stortingets vedtak om kompensasjon for trygdeoppgjøret i 2020. Intensjonen ved dette vedtaket var slik vi så det å kompensere for differansen mellom dagjeldende regulering, og faktisk gjennomsnitt av lønns- og prisveksten i 2020. Gjennom den valgte måten vil avviket fra lønnsveksten i 2020 på 1,4 % bli lagt til anslått lønnsvekst i 2021 før beregningen av gjennomsnittet av lønns- og prisvekst i 2021, men ikke høyere enn lønnsveksten som er anslått til 2,4 %.

Organisasjonene Unio, FFO og LO mener at omleggingen heller bør gjøres på en annen måte, som vi vurderer bedre ivaretar Stortingets intensjon om kompensasjon. Det bør gjøres ved at avviket fra 2020 på 1,4% tillegges i sin helhet beregningen av gjennomsnittet av lønns- og prisvekst i 2021, som vil være 2,4 %. Det gir en årsvekst for løpende pensjoner på 3,83%, som er noe høyere enn departementets metode som ble presentert på møtet 12. mai vil gi.

Fjorårets trygdeoppgjør viste seg til slutt å gi et noe bedre resultat for pensjonistene ved å bruke daværende metode framfor den nye metoden. Når Stortinget vedtok å kompensere pensjonistene, var det på et tidspunkt der man antok at resultatet var omvendt. Gjennom å bruke metoden vi krever, vil pensjonistene komme noe bedre ut enn departementets metode. Det ivaretar etter vår vurdering i større grad Stortingets intensjon. Hadde trygdeoppgjøret i fjor blitt gjennomført med de faktiske tallene, ville pensjonistene fått en regulering som var 1,4 % høyere, og vi ser det derfor som rimelig at hele dette avviket kommer på toppen av ny regulering i år uten fratrekk.

10

Figur 7.10

Ved å følge den metoden som vi krever vil 2021 bli et overgangsår fra gammel til ny metode. Fra 2022 og framover mener vi at det er naturlig å bruke metoden som departementet har foreslått å bruke i år, der det tas hensyn til avviket både for pris- og lønnsvekst for fjoråret i det neste trygdeoppgjøret.

Organisasjonene Unio, FFO og LO er tilfredse med at regjeringen i år legger fram trygdeoppgjøret til reell behandling i Stortingets vårsesjon.

<u>På vegne av *FFO* la Eva Buschmann i tillegg fram:</u>

Viser til vårt felles krav sammen med Unio og LO som allerede er sendt inn og presentert i møtet.

Vi viser til invitasjon i årets trygdeoppgjør om å legge frem innspill til andre saker av betydning for pensjonister. Vi finner det lite avklart hvilke saker som egner seg å ta opp i denne sammenheng. FFO vil benytte denne anledningen å løfte fram uføres alderspensjonsordning. Vi er særlig opptatt av prinsippet om at uføre må sikres en alderspensjon lik den de ville fått som yrkesaktive. Det er ikke tilfelle nå med opptjening av alderspensjon frem til 62 år og fjerning av skjermingstillegget. Vi har spilt dette synspunktet inn til Pensjonsutvalget, men vi ber samtidig om at departementet tar dette innspillet med seg inn i det videre arbeid med justeringer av pensjonssystemet.

<u>På vegne av *Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund* la Nina Falch i møtet 19. mai 2021 fram følgende:</u>

YS har støttet omlegging til regulering som et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst (med lønnsveksten som et tak) og er glade for å se at det gikk fortere enn forventet å få innført dette.

Vi er alle kjent med at 0,75 regelen gir høyere risiko for reallønnsnedgang for pensjonistene enn det gjennomsnittsregelen gjør, men at 0,75-regelen er mer fordelaktig for pensjonistene dersom reallønnnsveksten for arbeidstakere er over 1,5 prosent.

På det tidspunktet stortinget fattet sitt vedtak satt nok mange fortsatt med et inntrykk av at gjennonsnittsregelen i 2020 ville være mer fordelaktig, og jeg skjønner godt behovet for å diskutere hva formålet til stortinget var da de fattet vedtaket. Nå er vi midt i en overgangsfase mellom to regnemetoder, og det finnes åpenbart flere måter å regne på.

Vi oppfatter likevel at departementets regnestykke er i tråd med det vedtaket som er fattet.

<u>På vegne av *Akademikerne* la Tom Erik Aabø i møtet 19. mai 2021 fram følgende:</u>

Akademikerne mener reguleringen av løpende pensjoner bør følge gjennomsnittet av lønns- og prisveksten. Det å få redusert svingningene er viktig og nødvendig, og ikke minst for å begrense utfall med svært lav regulering. Vi legger vekt på at en slik omlegging ikke er en endring av pensjonsreformen.

11

Figur 7.11

Akademikerne ser derfor frem til en varig omlegging til regulering med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten slik Stortinget har sluttet seg til. Nytt lovverk for hvordan dette skal gjennomføres er imidlertid ikke på plass.

Vi mener det er avgjørende at nye og varige regler blir grundig utredet. Det må bli ro om den årlige reguleringen av pensjoner under utbetaling. Vi mener klare regler som kan oppnå bred oppslutning er en viktig premiss i så måte.

I år er situasjonen spesiell. Stortinget har bedt om overgang til gjennomsnittsregulering, og det er fastsatt midlertidige regler i forskrift for å kunne gjennomføre dette. Det er en situasjon som må håndteres.

Akademikerne mener det ikke er opplagt hvordan en overgang til regulering med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten bør gjennomføres i praksis. Det er komplisert. Det er et betydelig avvik mellom antatt og faktisk lønnsvekst i 2020 som må ivaretas på riktig måte, samtidig som metode for gjennomsnittsregulering må på plass.

Vi mener den tilnærmingen departementet har delt med organisasjonene i møtet 12. mai, kan benyttes. Altså at den måten lønnsveksten fastsettes på videreføres, samtidig som prisveksten fastsettes ut fra en tilsvarende metode. Avvik fra forutsatt lønnsvekst og prisvekst håndteres da separat og før gjennomsnittet av lønns- og prisveksten beregnes.

Vi stiller imidlertid spørsmål ved om det er rimelig å gjennomføre beregningen som om gjennomsnittsregulering ble innført i 2020. Dette bidrar isolert sett negativt til årets regulering.

Et nærliggende alternativ er at departementets metode for regulering med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten først benyttes i år, mens regulering med lønnsveksten fratrukket 0,75 pst. opprettholdes for 2020 og korrigeres for avviket mellom forutsatt og faktisk lønnsvekst. Vi har da regnet oss fram til at pensjoner som utbetales skal reguleres med 5,19 pst. fra 1. mai, som er noe høyere enn det departementet har skissert. Akademikerne mener dette er en ryddig måte og håndtere overgangen på.

Som avslutning gjentar jeg at en varig omlegging er nødvendig. Akademikerne forventer at en varig endring av den praktiske gjennomføringen av regulering i folketrygden får tilsvarende gjennomslag i øvrig pensjonsregelverk som følger folketrygden. Årets regulering av pensjoner i folketrygden bør også gjennomføres tilsvarende så langt det er mulig.

Nærmere om den alternative beregningen

Regulering med gjennomsnitt av lønns- og prisveksten i 2021 innebærer isolert sett at pensjoner under utbetaling reguleres med 4,6 pst. fra 1. mai.

Samlet lønnsvekst etter ordinær metode er lik 3,83 pst. Uten historisk avvik for prisveksten gir tilsvarende metode en samlet prisvekst på 2,8 pst. Gjennomsnittet av lønns- og prisveksten blir dermed 3,32 pst. Dette er en kalenderårseffekt. Gitt faktisk regulering på 0.74 pst. i fjor blir regulering per 1. mai lik 4,6 pst.

12

Figur 7.12

I tillegg må det tas med en korreksjon i form av en ettervirkning for reguleringen i fjor. Ordinære regler uten anslag for inneværende år gir isolert sett en regulering på 0,59 pst. fra 1. mai.

Samlet sett blir reguleringen da 5,19 pst. fra 1. mai 2021.

13

Figur 7.13

Vedlegg 8

Protokoll med Pensjonistforbundet og Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner fra møtene 19. og 20. mai 2021

Uenighetsprotokoll fra møtene 19. og 20. mai 2021

mellom

Regjeringen

og

Pensjonistforbundet (SAKO samarbeidet) og Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner

om tallgrunnlaget for regulering av grunnbeløpet og pensjoner i folketrygden fra 1. mai 2021 samt forhandlinger om andre spørsmål med betydning for pensjonistene.

Møtene ble avholdt digitalt.

Følgende har vært til stede på ett eller flere av møtene:

Pensjonistforbundet: Jan Davidsen, Harald Olimb Norman, Sindre Farstad og Ragnhild N. Dahl

Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner: Janne Skei

Arbeids- og sosialdepartementet: statsråd Torbjørn Røe Isaksen, Vegard Einan, Embla Belsvik, Morten Søndergaard Henningsen, Dag Holen, Biørn Bogstad, Silje Aslaksen, Knut Lorentsen, Atle Bjørnstad og Pernille Krohn

Finansdepartementet: statssekretær Sverre Vatnar og Morten Petter Johansen

Regjeringens svar og posisjoner i denne protokollen, er identiske med de som er i protokollen med de øvrige organisasjonene i trygdeoppgjøret datert 20. mai 21. De andre partene er: Senior Norge, Forsvarets seniorforbund, Landsforbundet for offentlige pensjonister, Funksjonshemmedes fellesorganisasjon, Landsorganisasjonen i Norge, Unio, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund og Akademikerne

<u>På vegne av *Pensjonistforbundet, SAKO, og Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)* la Jan Davidsen i møtet 19. mai 2021 fram følgende:</u>

Pensjonistforbundet (SAKO-samarbeidet) og SAFO, heretter kalt organisasjonene, representerer til sammen 270 000 medlemmer, og leverer med dette krav til trygdeoppgjøret 2021. I del A av notatet presenteres våre krav knyttet til trygdeoppgjøret 2021 og reguleringen av pensjon, mens del B presenterer våre krav av karakter som faller inn under det handlingsrommet som ligger i forhandlingsretten gitt av Stortinget i januar 2021 og stadfestet på nytt i Stortinget i april 2021.

<u>Del A: Krav knyttet til reguleringen av pensjon og uføretrygd 2021</u>

1. Organisasjonenes primære krav er at løpende pensjon og trygd skal være gjenstand for reelle forhandlinger med en ramme om lag lik lønnsveksten. Det er et viktig demokratisk

1

Figur 8.1

prinsipp at landets vel 1,3 millioner pensjonister og trygdede sikres medinnflytelse over egen inntekt og levekår. Ved å oppheve underreguleringen og innføre forhandlinger sikrer vi at inntektene til alderspensjonistene og trygdede ikke sakker akterut, og at vi har virkemidlene for å utjevne forskjeller og utrydde fattigdom blant de nevnte gruppene.

2. Organisasjonene er vel kjent med Stortingets vedtak om en endret pensjonsregulering for 2021, og fremmer på bakgrunn av dette våre sekundære krav. Det er blant annet vedtatt at
   1. I 2021 skal pensjonene øke i takt med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten for 2021-dog ikke høyere enn lønnsveksten.
   2. I tillegg skal det kompenseres for «differansen mellom dagjeldende reguleringsprinsipper og en regulering med det faktiske gjennomsnitt».

Organisasjonene viser til punkt 1 ovenfor.

I revidert nasjonalbudsjett 2021 er regjeringens anslag for inneværende års lønnsvekst på 2,4 pst og anslaget for inneværende års prisvekst på 2,8 pst. Gitt disse anslagene ligger gjennomsnittet av lønns- og prisveksten for 2021 høyere enn lønnsveksten for 2021. Det er følgelig lønnsvekstanslaget for 2021 på 2,4 pst som skal være utgangspunkt for regulering av løpende alderspensjon.

Deretter skal avvikene for de to forhenværende årene hensyntas. I møtet i «Engere utvalg» 9. april ble partene enige om at avviket fra 2019 er på 0 pst, og at det er positivt avvik på 1,4 prosent fra 2020, som det skal tas hensyn til i årets regulering av pensjon. Dette avviket skyldes at det i trygdeoppgjøret i 2020 ble lagt til grunn en anslått lønnsvekst på 1,7 prosent, mens den faktiske lønnsveksten i etterkant har blitt beregnet til 3,1 prosent av TBU.

Basert på ovennevnte legger organisasjonene til grunn 2,4 prosent vekst. Deretter skal det korrigeres for avviket på 1,4 prosent fra 2020.

Organisasjonen sitt krav er at årsveksten i løpende alderspensjon skal være ((1+2,4/100) x (1+1,4/100) – 1) x 100 = 3,83 prosent

Organisasjonene viser til punkt 2 ovenfor.

Når det gjelder kompensasjonen som er vedtatt av Stortingsflertallet, lyder vedtak 619 Representantforslag om et anstendighetsløft for pensjonister Dokument 8:53 S (2020-2021), Innst. 221 S (2020-2021) som følger:

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med trygdeoppgjøret for 2021 legge inn en kompensasjon for trygdeoppgjøret 2020, tilsvarende differansen mellom dagjeldende reguleringsprinsipper og regulering som faktisk gjennomsnitt av lønns- og prisvekst.

Stortinget vedtok å legge inn en kompensasjon for trygdeoppgjøret 2020 tilsvarende differansen mellom lønnsvekst fratrukket 0,75 pst og regulering som faktisk gjennomsnitt. Da vedtaket om kompensasjon ble fattet var anslått lønnsvekst 1,7 og prisvekst 1,1 prosent og ny metode ville gitt mer. Men lønnsvekst ble 3,1 prosent, og prisvekst 1,3 prosent i 2020. Dette betyr at en regulering lik gjennomsnittet av lønns- og prisvekst gir mindre enn

2

Figur 8.2

lønnsvekst fratrukket 0,75 prosent. Kompensasjon blir derfor null. Stortingets intensjon var åpenbart ikke å redusere pensjonene ved å gi «negativ kompensasjon».

Del B: Krav i forbindelse med forhandlinger om andre spørsmål med betydning for pensjonistene.

Organisasjonene overleverer med dette følgende fire krav av karakter som faller inn under det handlingsrommet som ligger i forhandlingsretten gitt av Stortinget i januar 2021 og stadfestet på nytt i Stortinget i april 2021.

Krav nr 1: Pensjonistforbundet, i samarbeid med KS og Rådet for et aldersvennlig Norge får et nasjonalt ansvar for opplæring av eldrerådene. Funksjonshemmedes paraplyorganisasjoner for et ansvar for opplæring av rådene for personer med funksjonsnedsettelse

Eldrerådene og rådene for personer med funksjonsnedsettelse er lovpålagte medvirkningsorganer for alle kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven §5-12). Derfor er det slike medvirkningsorganer i alle landets 358 kommuner og 11 fylkeskommuner. Til sammen er det om lag 3000 rådsmedlemmer og i underkant av 500 rådssekretærer i norske kommuner og fylkeskommuner.

Rådene har behov for opplæring. Til tross for at de er definert som folkevalgte, har svært få rådsmedlemmer tatt del i den ordinære folkevalgtopplæringen. Årsaken er todelt: De fleste steder gjennomføres folkevalgtopplæringen før rådene er konstituert, samt at denne opplæringen er mer rettet mot kommunestyre- og fylkestingsrepresentanter.

Manglende opplæring av rådene har vært en utfordring i flere år. Pensjonistforbundet (PF) har derfor i en årrekke påtatt seg å finansiere og arrangere eldrerådskurs. I forrige eldrerådsperiode (2015 – 2019) holdt vi kurs for over 900 deltakere, 414 i samarbeid med Fagakademiet og 507 på egen hånd. Før pandemien brøt ut, hadde PF planlagt å holde eldrerådskurs på fem steder over hele landet, med 3-5 kurs på hvert sted (Harstad, Kristiansund, Bergen, Mysen og Risør). Videre var det planlagt kurs i samarbeid med Rådet for et aldersvennlig Norges eldrerådskonferanse. Parallelt med ovennevnte planer var det opprettet kontakt med KS om et mulig samarbeid om kurs. Det resulterte i et vellykket pilotprosjekt i Rogaland i januar 2021, med kursinnhold utviklet i samarbeid mellom KS og PF.

Pensjonistforbundet besitter nødvendig kompetanse og har et ferdig utviklet og testet kursopplegg som kan anvendes på eldreråd. I samarbeid med KS og Rådet for et aldersvennlig Norge, kan Pensjonistforbundet avholde kurs over hele landet.

Funksjonshemmedes organisasjoner har gjennom år avholdt kurs og bidratt med kompetanseheving for organisasjonenes representanter i Rådene for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Funksjonshemmedes organisasjoner jobber også sammen om utvikling av opplæringen.

Organisasjonenes erfaring er at deltakerne har behov for kurs som omfatter mer enn kun lov og forskrift. I tillegg til en fordypning i egne juridiske rammebetingelser, har de har også behov for kunnskap om forvaltningen i bred forstand. Derfor inneholder opplæringen

3

Figur 8.3

også en innføring i øvrige politiske organer, politiske prosesser, rutiner og saksgang, samt kommuneøkonomi, organisering og budsjettprosesser.

Pensjonistforbundets opplæring legger særlig vekt på rådenes rolle i forhold til Leve hele livet, KS' håndbok om aldersvennlige kommuner og tilgjengelighet/universell utforming. Alle Pensjonistforbundets kurs inneholder også en time om hvordan rådene kan bruke media for å få økt innflytelse. Kursene varer i 2 dager og avholdes på sentralt plasserte hoteller. Kursdeltakerne ankommer mandag kveld, overnatter 2 netter og reiser hjem onsdag etter lunsj.

Funksjonshemmedes paraplyorganisasjoner får et ansvar for utvikling og drift av opplæring av organisasjonenes representanter i rådene for personer med funksjonsnedsettelse.

Pensjonistforbundet og SAFO ber derfor om 10 millioner kroner til å arrangere kurs over hele landet.

Krav nr 2: Midlene til Den kulturelle spaserstokken bør økes og øremerkes

Den kulturelle spaserstokken er i dag en del av rammetilskuddet til fylkeskommunene. Den er ikke synligjort i statsbudsjettet eller prioritert på annen måte, men er på om lag 35 millioner kroner i året og justeres kun i forhold til ev. budsjettvekst. Organisasjonene vil at ordningen flyttes til Kulturdepartementet, styrkes vesentlig og blir en øremerket og synlig bevilgning. Det vil gi økt oppmerksomhet om ordningen, samt økt kontroll over hvor mye som bevilges og hvordan midlene blir benyttet.

Koronapandemien har medført at stadig flere eldre har et lavere aktivitetsnivå, erfarer ensomhet og har vansker med å oppsøke kulturopplevelser.

Organisasjonene vil derfor at Den kulturelle spaserstokken økes til 70 millioner kroner, med en halvpart til eldre på institusjon og en halvpart til eldre utenfor institusjon. Pensjonistforbundet har tidligere hatt ansvaret for formidling av deler av Den kulturelle spaserstokken. Forbundet kjenner målgruppa og er forberedt på å ta et tilsvarende ansvar i tiden fremover.

Krav nr 3: Midler til Økonomitelefonen og Gjeldsassistanse

Tilbake i 2017 opprettet Pensjonistforbundet og NAV en hjelpetelefon til eldre knyttet til økonomiske forhold som gjeld, arv, og økonomisk veiledning.

Tjenesten ble en suksess og var basert som et spleiselag mellom Pf og NAV.

NAV trakk seg ut etter endt prosjektår og vi fikk senere en avtale med Lindorff om et økonomisk samarbeid for å opprettholde tjenesten. Denne avtalen gikk ut i 2020.

Pr dato står vi uten samarbeidspartner og har behov for økonomisk støtte for å videreføre en tjeneste som brer om seg i omfang og som synliggjør et behov blant eldre. Andelen inkassosaker blant gruppen 60+ er sterkt økende og behovet for en god samtale som kan vise vei til et hjelpeapparat er større enn noen gang.

Telefonen betjenes av godt skolerte personer fra økonomi- og finansmiljøer.

4

Figur 8.4

Gjeldsassistanse er et foretak som driver gjeldsarbeid for å assistere personer slik at de kan få løst sine gjeldsproblemer og derved ta tilbake kontrollen over egen økonomi.

Vi ber derfor om en støtte fra staten på kr 3 millioner pr år i et spleiselag med Pensjonistforbundet til Økonomitelefonen og Gjeldsassistanse.

Krav nr 4: TryggEst og vern av sårbare voksne

Norske kommuner har i dag plikt til å legge til rette for at helse- og omsorgstjenesten blir i stand til å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep. Bestemmelsen omfatter også risikoutsatte eldre. I dag er det opp til hver enkelt kommune hvordan oppgavene løses, men mange kommuner har etterlyst og trenger hjelp til systematisering av tjenester og koordinering av ansvar.

Organisasjonene mener at det gjennom de siste årene med blant annet Opptrappingsplan mot vold og overgrep har kommet gode og tiltrengte tiltak og prioriteringer som bidrar til å forebygge og forhindre vold. Vi ønsker å fremheve TryggEst-modellen og utviklingen av denne gjennom de siste tre årene som et suksessprosjekt som har vist at systematisering og koordinering av voldsforebyggende arbeid og varsling i de kommunale tjenestene bidrar sterkt til å løfte mange ut av en hverdag preget av utrygghet og vold.

TryggEst har vist seg som en effektiv og god metode for å avdekke vold i nære relasjoner , og følgeforskningen viser at det i pilotkommunene har blitt rapportert om lag 8 ganger så mange voldstilfeller eller mistanker om dette enn før kommunene hadde et koordinert rapporterings- og oppfølgingssystem. Det er likevel en underliggende antakelse både i kommunene og blant følgeforskerne om at mørketallene fortsatt er svært høye. I pandemiåret 2020 har dette slått ut negativt på statistikken, og flere har blitt usynlige for tjenestene og tynget mørketallene.

Resultatene fra piloten må etter vårt syn kalles et suksessprosjekt fra Bufdir. Vi vil berømme programmet i den formen det har tatt, og vi vil berømme Bufdir for å ta brukermedvirkning på alvor. Når TryggEst nå er klart for nasjonal utrulling mener vi at dette kommer til å ha en stor betydning for risikoutsatte voksnes trygghet i hverdagen, og som verktøy for kommunene i forebyggings- og avdekkingsøyemed. Både pilotkomunnene som har deltatt i TryggEst-utprøving, samt følgeforskning viser at en nasjonal utrulling av modellen vil være et godt og nødvendig tiltak for å få bukt med de store mørketallene rundt vold mot sårbare og risikoutsatte voksne, og dette støttes bredt av interesseorganisasjonene. Vi ønsker at alle kommuner skal ta i bruk og innføre TryggEst-modellen, og vil ønsker at det skal skje så raskt som mulig.

Like viktig som at kommunene får mulighet til å koordinere gode og trygge tjenester og system for vern av utsatte voksne, er det at et slikt system blir allment kjent, slik at det også blir enklere å melde fra også for de som er utenfor tjenestene, det være seg en nabo, en bekjent, et familiemedlem av den som er voldsutsatt. En nasjonal utrulling av programmet krever et det følger midler til informasjon, utvikling og stimulering av kommunene.

5

Figur 8.5

Organisasjonene mener at en årlig sum på rundt 20 millioner i 4 til 5 år vil bidra til at et større antall kommuner tilslutter seg modellen og kan bli selvgående TryggEst-kommuner. En fjerdedel av midlene bør settes av til å sikre gode utdanningsforløp, kursholdere og utvikling av informasjonstiltak for å spre kunnskap om TryggEst. De resterende midlene bør stilles tilgjengelig til kommunene i en stimuleringsordning som sørger for å få med minimum 25 kommuner pr år.

Regjeringens posisjoner:

Tallgrunnlaget for reguleringen av grunnbeløpet og pensjoner 1. mai 2021

Trygdeoppgjøret 2021 er gjennomført i henhold til gjeldende regler for regulering av grunnbeløpet og pensjoner, jf. forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden, jf. folketrygdloven §§ 1-4, 19-14 og 20-18.

Etter møter 19. og 20. mai 2021 legges følgende til grunn for reguleringen av grunnbeløpet og pensjoner i folketrygden fra 1. mai 2021:

- at forventet lønnsvekst i inneværende år er 2,4 prosent,
- at faktisk lønnsvekst for 2020 er beregnet til 3,1 prosent, slik at det foreligger et positivt avvik på 1,4 prosent ett år tilbake i tid som skal hensyntas.
- at faktisk lønnsvekst for 2019 fortsatt er anslått til 3,5 prosent, slik at det ikke foreligger noe avvik to år tilbake i tid.
- at forventet prisvekt i inneværende år er 2,8 prosent.
- at faktisk prisvekst i 2020 er fastslått til 1,3 prosent, slik at det er et avvik 0,2 prosent ett år tilbake i tid som skal hensyntas.
- det fastsettes en særskilt lønnsvekst på 5,78 prosent som skal benyttes i beregningen av regulering av alderspensjon under utbetaling.

Andre spørsmål av betydning for pensjonister

I tråd med Stortingets vedtak nr 852 i Innst. 356 S (2020-2021) Jf. vedtak nr. 618 i Dok 8:53S, har regjeringen invitert partene i årets trygdeoppgjør, til å spille inn andre spørsmål enn den tradisjonelle reguleringen av pensjonene.

"Dokument 8:53 S (2020-2021), Innst. 221 S (2020-2021), Vedtak 618:

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til regelfesting om at organisasjonene i forbindelse med de årlige trygdeoppgjørene, kan forhandle om andre spørsmål med betydning for pensjonistene".

Arbeids- og sosialministeren sendte 14. mai brev til trygdeoppgjørets parter om rammene for årets trygdeoppgjør hvor partene inviteres til å legge frem sine innspill til saker av betydning for pensjonister på første drøftingsmøte 19. mai. I brevet ble det videre presisert at det ved Stortingets behandling ikke er satt av midler til forhandlingene, slik at det ikke

6

Figur 8.6

kan forhandles om tiltak som innebærer økte kostnader på statsbudsjettet. Slike øvrige forhold ble formelt overlevert fra pensjonistenes organisasjoner i møte med Arbeids- og sosialministeren den 19.5.21. Arbeids- og sosialdepartementet har sammen med andre relevante departementer gjennomgått og vurdert spørsmålene fra pensjonistenes organisasjoner, og forsøker i det videre å gi en samlet tilbakemelding på disse. Innspillene er gjengitt i sin helhet i vedlegg til denne protokollen.

Arbeids- og sosialdepartementet vil innen kort tid legge frem en melding til Stortinget om pensjonistenes inntektsvilkår. Flere av områdene pensjonistenes organisasjoner peker på er også presentert av organisasjonene i de faste møtene med regjeringen om statsbudsjettet for 2022. Regjeringen vil som vanlig vurdere disse innspillene og spørsmål som har budsjettmessig konsekvens i det ordinære budsjettarbeidet.

Tilbakemelding fra regjeringen:

Denne regjeringen har satt kommunene i stand til å satse på barnehage, skole og eldreomsorg. Siden regjeringen tiltrådte i 2013 har kommunesektorens frie inntekter økt med om lag 35 milliarder kroner. Gjennomsnittlig årlig vekst i kommunesektorens frie inntekter var 1,6 prosent i perioden 2014–2019.

Vi har merket oss ønsket fra organisasjonene om opplæring av eldrerådene og rådene for personer med funksjonsnedsettelse. Vi vil bemerke at kommuner og fylkeskommuner har en plikt til å opprette eldreråd og råd for personer med funksjonsnedsettelse.I tråd med kommuneloven og veiledere bør medlemmene av rådene gis informasjon og opplæring slik at medlemmene blir i stand til å ivareta oppgaven som rådsmedlem. Kommuneloven inneholder ingen bestemmelser som gir rådene rett til en bestemt opplæring. Hvilken opplæring rådet skal få, avgjøres av den enkelte kommune.

Rådene er viktige for å sikre en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning i saker som gjelder eldre og personer med funksjonsnedsettelser lokalt.

Som et eksempel har regjeringen i kvalitetsreformen for eldre, Leve hele livet, tydeliggjort at eldrerådene har en viktig rolle i gjennomføringen reformen i den enkelte kommune. Reformen er regjeringens viktigste satsing for å bedre kvaliteten i helse- og omsorgstjenesten til eldre, og skape et mer aldersvennlig samfunn. Det er derfor viktig at kommunene gir god opplæring slik at eldrerådene kan bidra i størst mulig grad til å nå målene i reformen.

Mange forbrukere opplever gjeldsproblemer, og det er prisverdig at Pensjonistforbundet ønsker å bistå denne gruppen.

Alle kommuner tilbyr økonomisk rådgivning til sine innbyggere. I tillegg har Nav etablert en egen økonomirådstelefon i Mo i Rana, som kan nås både via e-post (chat) og vanlig telefon. De som har de tyngste problemene kan dessuten søke namsmannen om gjeldsordning etter gjeldsordningsloven.

TryggEst bidrar til å avdekke og forhindre overgrep mot voksne mennesker som i liten eller i ingen grad er i stand til å beskytte seg selv. Bufdir driver prosjektet som er

7

Figur 8.7

finansiert av Kulturdepartementet. I 2021 er det satt av 5 millioner kroner til TryggEst prosjektet, som et bidrag til at flere kommuner kan få opplæring og kunnskap i arbeidet med å avdekke, fange opp og gi hjelp til sårbare og utsatte voksne.

Kommunene har et lovpålagt ansvar overfor sine innbyggere, og særlig sårbare grupper, men TryggEst er et viktig støtteverktøy. Fra 1. januar 2018 ble kommunens, fylkeskommunens, og statens ansvar for å avdekke, avverge og forebygge vold og seksuelle overgrep tydeliggjort i helselovgivningen. Regjeringen har merket seg ønske om en nasjonal utrulling av prosjektet.

Den Kulturelle spaserstokken var tidligere finansiert av HOD og KUD i felleskap. Spaserstokken er lagt inn som en del av fylkeskommunenes frie inntekter. Øremerking av slike midler innebærer en statlig detaljstyring som medfører byråkrati både i stat og fylkeskommunene. Samtidig vil øremerking også gjøre det vanskeligere å se dette tiltaket i sammenheng med fylkeskommunenes øvrige aktivitet på kulturfeltet.

Regjeringens opplegg for kommunesektoren i statsbudsjettet 2021 innebar en styrking av handlingsrommet med 700 millioner kroner, etter at det var tatt hensyn til økte demografikostnader og pensjonskostnader.

Digitale tjenester anses som en forutsetning for økt kvalitet og en mer effektiv helse- og omsorgstjeneste. Det er viktig at den ønskede utviklingen med digitalisering av tjenester gjennomføres på en måte som fremmer en likeverdig tilgang til helse- og omsorgstjenester i befolkningen.

Tiltak som har som formål å bidra til at grupper med lav digital kompetanse for likeverdige tilgang til helsetjenester, er blant annet veiledning og brukerstøtte til digitale tjenester, mulighet for representasjon via fullmakt og veiledning i digital kompetanse. Regjeringen arbeider nå med en strategi om "digital hele livet".

Regjeringen skal nå ta stilling til den videre nasjonale innsatsen på velferdsteknologiområdet. Sentralt i den vurderingen er å se på måloppnåelse, virkemiddelbruk, hvilke områder som bør prioriteres, og hva aktørene peker på som de viktigste barrierene for å lykkes på feltet videre.

8

Figur 8.8

Pensjonistforbundet konstaterer at det ikke ble oppnådd enighet om metoden for beregning av årets trygdeoppgjør. Videre konstaterer Pensjonistforbundet at det ikke er oppnådd enighet i forbindelse med de saker som det kunne forhandles om ved siden av selve trygdeoppgjøret.

Protokolltilførsel:

Pensjonistforbundet (SAKO samarbeidet) og SAFO mener at metoden regjeringen benytter for å oppregulere pensjonene ikke følger opp Stortingets vedtak på korrekt måte. Regjeringen gir ikke full korrigering for avviket på 1,4 pst fra 2020 noe som medfører at pensjonsreguleringen for 2021 blir for lav i forhold til hva pensjonistene har krav på. Pensjonistforbundet og SAFO krever at pensjonene må oppreguleres med 3,83 pst på årsbasis, mens regjeringens tilbud medfører at pensjonene oppreguleres med 3,58 pst på årsbasis.

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Jan Davidsen

Pensjonistforbundet

Janne Skei

Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner

Torbjørn Røe Isaksen

Arbeids- og sosialdepartementet

Oslo, 20. mai 2021

9

Figur 8.9

Vedlegg 9

Tabeller

Tabell 9.1 Oversikt over grunnbeløpet i folketrygden fra 1967

	Størrelsen på grunnbeløpet		Gjennomsnittlig årlig grunnbeløp	
Fra	Pr. år kr	Pr. md. kr	År	Beløp kr
1.01.1967	5 400	450,00	1967	5 400
1.01.1968	5 900	491,67	1968	5 900
1.01.1969	6 400	533,33	1969	6 400
1.01.1970	6 800	566,67	1970	6 800
1.01.1971	7 200	600,00		
1.05.1971	7 500	625,00	1971	7 400
1.01.1972	7 900	658,33	1972	7 900
1.01.1973	8 500	708,33	1973	8 500
1.01.1974	9 200	766,67		
1.05.1974	9 700	808,33	1974	9 533
1.01.1975	10 400	866,67		
1.05.1975	11 000	916,67	1975	10 800
1.01.1976	11 800	983,33		
1.05.1976	12 100	1 008,33	1976	12 000
1.01.1977	13 100	1 091,67		
1.05.1977	13 400	1 116,67		
1.12.1977	14 400	1 200,00	1977	13 383
1.07.1978	14 700	1 225,00	1978	14 550
1.01.1979	15 200	1 266,67	1979	15 200
1.01.1980	16 100	1 341,67		
1.05.1980	16 900	1 408,33	1980	16 633
1.01.1981	17 400	1 450,00		
1.05.1981	19 100	1 591,67		
1.10.1981	19 600	1 633,33	1981	18 658
1.05.1982	21 200	1 766,67	1982	20 667
1.01.1983	21 800	1 816,67		
1.05.1983	22 600	1 883,33	1983	22 333
1.05.1984	24 200	2 016,67	1984	23 667
1.05.1985	25 900	2 158,33	1985	25 333
1.01.1986	26 300	2 191,67		
1.05.1986	28 000	2 333,33	1986	27 433

Tabell 9.1 Oversikt over grunnbeløpet i folketrygden fra 1967

	Størrelsen på grunnbeløpet		Gjennomsnittlig årlig grunnbeløp	
Fra	Pr. år kr	Pr. md. kr	År	Beløp kr
1.05.1987	29 900	2 491,67	1987	29 267
1.01.1988	30 400	2 533,33		
1.04.1988	31 000	2 583,33	1988	30 850
1.04.1989	32 700	2 725,00	1989	32 275
1.05.1990	34 000	2 833,33		
1.12.1990	34 100	2 841,67	1990	33 575
1.05.1991	35 500	2 958,33	1991	35 033
1.05.1992	36 500	3 041,67	1992	36 167
1.05.1993	37 300	3 108,33	1993	37 033
1.05.1994	38 080	3 173,33	1994	37 820
1.05.1995	39 230	3 269,17	1995	38 847
1.05.1996	41 000	3 416,67	1996	40 410
1.05.1997	42 500	3 541,67	1997	42 000
1.05.1998	45 370	3 780,83	1998	44 413
1.05.1999	46 950	3 912,50	1999	46 423
1.05.2000	49 090	4 090,83	2000	48 377
1.05.2001	51 360	4 280,00	2001	50 603
1.05.2002	54 170	4 514,17	2002	53 233
1.05.2003	56 861	4 738,42	2003	55 964
1.05.2004	58 778	4 898,17	2004	58 139
1.05.2005	60 699	5 058,25	2005	60 059
1.05.2006	62 892	5 241,00	2006	62 161
1.05.2007	66 812	5 567,67	2007	65 505
1.05.2008	70 256	5 854,67	2008	69 108
1.05.2009	72 881	6 073,42	2009	72 006
1.05.2010	75 641	6 303,42	2010	74 721
1.05.2011	79 216	6 601,33	2011	78 024
1.05.2012	82 122	6 843,50	2012	81 153
1.05.2013	85 245	7 103,75	2013	84 204
1.05.2014	88 370	7 364,16	2014	87 328
1.05.2015	90 068	7 505,67	2015	89 502
1.05.2016	92 576	7 714,67	2016	91 740
1.05.2017	93 634	7 802,83	2017	93 281
1.05.2018	96 883	8 073,58	2018	95 800
1.05.2019	99 858	8 321,50	2019	98 866
01.05.2020	101 351	8445,92	2020	100 853
01.05.2021	106 399	8 866,58	2021	104 716

Tabell 9.2 Utviklingen av folketrygdens minsteytelse for alderspensjonister, uføretrygdede og unge uføre i perioden 1.05.1992–30.04.2022 i kroner

	Minste pensjonsnivå				
	Alderspensjonist		Uføretrygdet		
	Enslige Pr. år	Ektepar Pr. år	Enslige Pr. år	Ektepar Pr. år	Enslige unge uføre Pr. år
1.05.92–30.04.93	58 583	94 752	58 583	94 752	87 096
1.05.93–31.12.93	59 868	96 816	59 868	96 816	88 992
1.01.94–30.04.94	59 868	101 088[1]	59 868	101 088[1]	88 991
1.05.94–31.12.94	61 116	103 200	61 116	103 200	90 852
1.01.95–30.04.95[2]	61 512	103 992	61 512	103 992	90 852
1.05.95–30.04.96	63 372	107 136	63 372	107 136	93 600
1.05.96–30.04.97	66 240	111 984	66 240	111 984	97 836
1.05.97–30.04.98[3]	69 360	117 456	69 360	117 456	101 412
1.05.98–30.04.99[4]	81 360	140 040	81 360	140 040	108 252
1.05.99–30.04.00	84 204	144 912	84 204	144 912	112 032
1.05.00–30.04.01	88 032	151 512	88 032	151 512	117 132
1.05.01–30.04.02	92 100	158 520	92 100	158 520	122 544
1.05.02–30.04.03	97 140	167 208	97 140	167 208	129 252
1.05.03–30.04.04	101 964	181 200[5]	101 964	181 200[5]	135 660
1.05.04–30.04.05	105 408	190 248[6]	105 408	190 248[6]	140 244
1.05.05–30.04.06	108 852	199 512[7]	108 852	199 512[7]	144 828
1.05.06–30.04.07	112 788	206 712	112 788	206 712	150 060
1.05.07–30.04.08	119 820	219 600	119 820	219 600	159 420
1.05.08–30.04.09[8]	136 296	251 496	136 296	251 496	173 532[9]
1.05.09–30.04.10[10]	143 568	265 272	143 568	265 272	180 012
1.05.10–30.04.11[11]	151 272	279 864	151 272	279 864	186 828
1.05.11–30.04.12[12]	157 639	291 644	158 424	293 088	195 660
1.05.12–30.04.13	162 615	300 850	164 256	303 864	202 848
1.05.13–30.04.14	167 963	310 744	170 496	315 408	210 564
1.05.14–31.12.14	173 274	320 570	176 736	326 976	218 268
1.01.15–30.04.15[13]	173 274	320 570	219 158	402 968	257 157
1.05.15–30.04.16	175 739	325 132	223 369	410 710	262 098
1.05.16–31.08.16	179 748	332 548	229 588	422 146	269 396
1.09.16–30.04.17[14]	183 748	341 530	229 588	431 404	269 396
1.05.17–31.08.17	184 766	343 422	232 212	426 972[15]	272 475
1.09.17–30.04.18[16]	188 766	345 422	232 212	426 972	272 475

Tabell 9.2 Utviklingen av folketrygdens minsteytelse for alderspensjonister, uføretrygdede og unge uføre i perioden 1.05.1992–30.04.2022 i kroner

	Minste pensjonsnivå				
	Alderspensjonist		Uføretrygdet		
	Enslige Pr. år	Ektepar Pr. år	Enslige Pr. år	Ektepar Pr. år	Enslige unge uføre Pr. år
1.05.18–30.04.19	194 192	355 350	240 270	441 786	281 930
1.05.19–31.08.19	198 818	363 816	247 648	455 352	290 587
1.09.19–30.04.20[17]	202 818	363 816	247 648	455 352	290 587
1.05.20–30.04.21[18]	208 690	367 174	251 350	462 160	294 931
1.05.2021–30.06.2021	218 717	384 816	263 870	485 180	309 621
1.07.2021–30.04.2022	223 717[19]	384 816	263 870	485 180	309 621

1 Heving av sats for særtillegget for ektepar fra 1.01.1994. Ny sats 2 x 60,5 prosent av grunnbeløpet, dvs. dobbelt av ordinær sats og ny minstesats.

2 Heving av sats for særtillegget fra 1.01.1995. Ordinær sats utgjorde 61,55 prosent av grunnbeløpet.

3 Heving av sats for særtillegget fra 1.05.1997. Ordinær sats utgjorde 63,2 prosent av grunnbeløpet (minstesats 57,5 pst).

4 Heving av sats for særtillegget fra 1.05.1998. Ordinær sats utgjorde 79,33 prosent av grunnbeløpet, mens minstesats er 74 prosent av grunnbeløpet.

5 Grunnpensjonen for ektepar økte fra 0,75 G til 0,8 G fra 1.05.2003.

6 Grunnpensjonen for ektepar økte til 0,825 G fra 1.05.2004.

7 Grunnpensjonen for ektepar økte til 0,85 G fra 1.05.2005.

8 Ordinær sats for særtillegget økte til 94 prosent av grunnbeløpet fra 1.05.2008.

9 De medregnede framtidige pensjonspoengene for unge uføre ble hevet fra 3,30 til 3,50 fra 1.05.2008.

10 Ordinær sats for særtillegget økte til 97 prosent av grunnbeløpet fra 1.05.2009.

11 Ordinær sats for særtillegget økte til 100 prosent av grunnbeløpet fra 1.05.2010.

12 Fra og med 1.05.2011 er satsene for minste pensjonsnivå for alderspensjonister regulert i samsvar med lønnsveksten og deretter justert for effekten av levealdersjusteringen, mens minstepensjon for uførepensjonister er regulert i samsvar med grunnbeløpet (lønnsveksten). Et ektepar med alderspensjon er sikret et samlet pensjonsnivå tilsvarende to ganger ordinær sats.

13 Fra 1.01.2015 er uførepensjon endret til uføretrygd og blir skattlagt som lønn. For å videreføre nivået etter skatt, er minstesatsene økt. Minstesatsen for gifte og samboende er 2,28 G (ordinær sats) og for enslige 2,48 G (høy sats). For unge uføre er minstesatsene henholdsvis 2,66 G og 2,91 G.

14 Fra 1.09.2016 økte grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister fra 0,85 G til 0,90 G. Lav og ordinær sats for minste pensjonsnivå for alderspensjonister økte, og det ble innført en ny, særskilt sats for enslige alderspensjonister. Minste årlige ytelse for gifte og samboende uføretrygdede er økt til 2,33 G dersom vedkommende mottar uføretrygd som er en omregnet uførepensjon.

15 Minstesatsen for gifte og samboende uføretrygdede med uføretrygd som er en omregnet uførepensjon er 2,33 G = 436 334 kroner fra 1.05.2017 (ingen endring fra 1.09.2017).

16 Fra 1.09.2017 økte alle satsene for minste pensjonsnivå for alderspensjonister.

17 Fra 1.09.2019 økte minste pensjonsnivå særskilt sats etter sjette ledd bokstav a.

18 Med virkning fra 1.05.2020 økte minste pensjonsnivå særskilt sats etter sjette ledd bokstav a med 4 000 kroner.

19 Fra 1.07.2021 øker minste pensjonsnivå særksilt sats etter sjette ledd bokstav a.

Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

Tabell 9.3 Minsteytelse (årlig gjennomsnitt) for enslige og ektepar og grunnbeløpet (årlig gjennomsnitt). Endring i realverdien. 1970–2020

						Endring i realverdi fra året før				
	Minsteytelse uføretrygd		Minste pensjonsnivå alderspensjon		Gj.sn. grunn-beløp kr	Minsteytelse uføretrygd		Minste pensjonsnivå alderspensjon		
År	Enslig	Ektepar[3]	Enslig	Ektepar		Enslig prosent	Ektepar prosent	Enslig prosent	Ektepar prosent	Gj.sn. grunn-beløp
1970	7 810	11 970	7 810	11 970	6 800	-	-	-	-	-
1971	8 900	13 850	8 900	13 850	7 400	6,8	8,4	6,8	8,4	2,0
1972	9 664	15 023	9 664	15 023	7 900	1,7	1,6	1,7	1,6	-0,0
1973	10 445	16 220	10 445	16 220	8 500	0,2	0,1	0,2	0,1	-0,2
1974	11 655	18 101	11 655	18 101	9 533	2,3	2,3	2,3	2,3	2,8
1975	13 308	20 696	13 308	20 696	10 800	2,3	2,4	2,3	2,4	1,5
1976	15 363	24 215	15 363	24 215	12 000	5,6	7,0	5,6	7,0	1,6
1977	17 770	28 331	17 770	28 331	13 383	5,9	7,1	5,9	7,1	2,1
1978	20 228	32 760	20 228	32 760	14 550	5,3	6,9	5,3	6,9	0,6
1979	21 780	35 406	21 780	35 406	15 200	2,9	3,3	2,9	3,3	-0,1
1980	24 345	39 339	24 345	39 339	16 633	0,7	0,1	0,7	0,1	-1,5
1981	27 882	45 066	27 882	45 066	18 658	1,0	1,0	1,0	1,0	-1,1
1982	31 228	50 633	31 228	50 633	20 667	0,5	0,9	0,5	0,9	-0,6
1983	34 153	55 248	34 153	55 248	22 333	0,8	0,6	0,8	0,6	-0,4
1984	36 516	59 056	36 516	59 056	23 667	0,5	0,5	0,5	0,5	-0,4
1985	39 220	63 496	39 220	63 496	25 333	1,7	1,8	1,7	1,8	1,3
1986	42 884	69 196	42 884	69 196	27 433	2,1	1,7	2,1	1,7	1,1
1987	45 724	73 776	45 724	73 776	29 267	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-1,9
1988	48 786	78 966	48 786	78 966	30 850	0,0	0,4	0,0	0,4	-1,2
1989	51 174	82 896	51 174	82 896	32 275	0,3	0,4	0,3	0,4	0,1
1990	53 438	86 652	53 438	86 652	33 575	0,3	0,4	0,3	0,4	-0,1
1991	56 112	90 840	56 112	90 840	35 033	1,5	1,3	1,5	1,3	0,8
1992	58 048	93 890	58 048	93 890	36 167	1,1	1,0	1,1	1,0	0,9
1993	59 440	96 128	59 440	96 128	37 033	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
1994	60 700	102 496	60 700	102 496	37 820	0,7	5,1	0,7	5,1	0,7
1995	62 752	106 088	62 752	106 088	38 847	0,9	1,0	0,9	1,0	0,2
1996	65 284	110 368	65 284	110 368	40 410	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8
1997	68 320	115 632	68 320	115 632	42 000	2,0	2,1	2,0	2,1	1,3
1998	77 360	132 512	77 360	132 512	44 413	10,7	12,1	10,7	12,1	3,4

Tabell 9.3 Minsteytelse (årlig gjennomsnitt) for enslige og ektepar og grunnbeløpet (årlig gjennomsnitt). Endring i realverdien. 1970–2020

						Endring i realverdi fra året før				
	Minsteytelse uføretrygd		Minste pensjonsnivå alderspensjon		Gj.sn. grunn-beløp kr	Minsteytelse uføretrygd		Minste pensjonsnivå alderspensjon		
År	Enslig	Ektepar[3]	Enslig	Ektepar		Enslig prosent	Ektepar prosent	Enslig prosent	Ektepar prosent	Gj.sn. grunn-beløp
1999	83 256	143 288	83 256	143 288	46 423	5,2	5,7	5,2	5,7	2,2
2000	86 756	149 312	86 756	149 312	48 377	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
2001	90 744	156 184	90 744	156 184	50 603	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
2002	95 460	164 312	95 460	164 312	53 233	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9
2003	100 356	176 536	100 356	176 536	55 964	2,6	4,9	2,6	4,9	2,6
2004	104 260	187 232	104 260	187 232	58 139	3,4	5,6	3,4	5,6	3,4
2005	107 704	196 424	107 704	196 424	60 059	1,7	3,3	1,7	3,3	1,7
2006	111 476	204 312	111 476	204 312	62 161	1,2	1,7	1,2	1,7	1,2
2007	117 476	215 304	117 476	215 304	65 505	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6
2008	130 804	240 864	130 804	240 864	69 108	7,3	7,8	7,3	7,8	1,6
2009	141 144	260 680	141 144	260 680	72 006	5,7	6,0	5,7	6,0	2,0
2010	148 704	275 000	148 704	275 000	74 721	2,8	3,0	2,8	3,0	1,3
2011	156 040	288 680	155 517	287 717	78 024	3,6	3,6	3,2	3,3	3,1
2012	162 312	300 272	160 956	297 781	81 153	3,4	3,4	2,8	2,8	3,3
2013	168 416	311 560	166 180	307 446	84 204	1,6	1,6	1,1	1,1	1,6
2014	174 656	323 120	171 504	317 295	87 328	1,6	1,6	1,1	1,1	1,6
2015[1]	221 965	408 129	174 917	323 611	89 502	24,4	23,7	-0,1	-0,1	0,3
2016[2]	227 515	421 420	179 745	333 070	91 740	-1,1	-0,3	-0,8	-0,7	-1,1
2017	231 337	434 691	185 760	343 458	93 281	-0,2	1,3	1,5	1,3	-0,2
2018	237 584	446 427	192 383	352 040	95 800	0,0	0,0	0,8	-0,2	0,0
2019	245 189	460 717	198 609	360 994	98 866	1,0	1,0	1,0	0,3	1,0
2020	250 116	469 977	206 733	366 054	100 853	0,7	0,7	2,8[4]	0,1	0,7

1 Fra 1.01.2015 er uførepensjon endret til uføretrygd og blir skattlagt som lønn. For å videreføre nivået etter skatt, er minstesatsene økt.

2 Fra 1.09.2016 er minste årlige ytelse for gifte og samboende uføretrygdede økt til 2,33 G dersom vedkommende mottar uføretrygd som er en omregnet uførepensjon.

3 Som minstenivå uføre, ektepar er det benyttet en sats på 2,33 per person, nivået for de som ble uføre før 2015.

4 Inkluderer økningen på 4000 kroner med virkning fra 1. mai 2020.

Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

Tabell 9.4 Personer med pensjon/uføretrygd/overgangsstønad fra folketrygden

	Pr. 31. desember 2018			Pr. 31. desember 2019			Pr. 31. desember 2020		
	Antall personer	Av dette med minste-ytelse	I pst av alle	Antall personer	Av dette med minste-ytelse	I pst av alle	Antall personer	Av dette med minste-ytelse	I pst av alle
Alderspensjonister	937 447	144 649	15	958 822	146 727	15	981 448	138 247	14
Uføretrygd	339 245	76 867	23	352 197	81 936	23	357 563	84 733	24
Gjenlevende ektefeller	14 862	4 288	29	14 221	4 195	29	13 882	4 177	30
Tidligere familiepleiere	29	29	100	30	30	100	17	17	100
Ugifte forsørgere og skilte eller separerte forsørgere	11 129	11 129	100	10 446	10 446	100	10 727	10 727	100
I alt	1 302 712	236 962	18	1 335 716	243 334	18	1 363 637	237 901	17

Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

Tabell 9.5 Alders- og uførepensjonister med minsteytelse pr. 31.12.2020

	Kvinner	Menn	I alt
Alderspensjonister i alt	*118 083*	*20 164*	*138 247*
67–69 år	4 270	1 891	6 161
70 år og over	113 813	18 273	132 086
Uførepensjonister i alt	*59 097*	*25 636*	*84 733*
Under 50 år	19 830	10 140	29 970
50–59 år	19 165	8 769	27 934
60–67 år	20 102	6 727	26 829
I alt	*177 180*	*45 800*	*222 980*

Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

Tabell 9.6 Alderspensjonister og uførepensjonister med full pensjon samt gjenlevende ektefeller med og uten tilleggspensjon pr. 31.12.2020

	Bare pensjonister med full pensjon		Gjenlevende ektefeller med pensjon/ overgangsstønad	I alt
	Alderspensjonister med full pensjon	Uførepensjonister med full pensjon[1]		
Uten tilleggspensjon	24 295		307	24 602
Under 0,55G	81 570		7 770	89 340
0,55–0,60	7 468		552	8 020
0,60–0,80	37 529		1 709	39 238
0,80–1,00	56 483		1 324	57 807
1,00–1,50	213 063		1 811	214 874
1,50–2,00	256 657		413	257 070
Over 2,00G	287 444			287 444
I alt	964 509	*288 438*	*13 886*	*1 266 833*

[1] Ettersom uføretrygdede ikke lenger har tilleggspensjon som en del av uføretrygden, er det ikke mulig å fordele disse etter inndelingen i tabellen.

Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

Tabell 9.7 Personer med pensjonsgivende inntekt utover grunnbeløpet (unntatt personer som fikk godskrevet pensjonspoeng etter særregler for uføretrygdede) 1968–2019

	Antall personer			I prosent av folketallet 17–69 år	
År	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner prosent	Menn prosent
1967	379 284	1 000 303	1 379 587	31,0	82,0
1970	406 912	1 000 262	1 407 174	32,7	80,3
1973	467 148	1 019 234	1 486 382	36,8	79,9
1975	506 236	1 034 142	1 540 378	39,4	79,9
1977	581 234	1 068 877	1 650 111	44,7	81,5
1978	616 895	1 074 064	1 690 959	47,2	81,3
1979	646 502	1 081 518	1 728 020	49,2	81,5
1980	677 229	1 096 561	1 773 790	51,2	82,1
1981	698 253	1 097 511	1 795 764	52,5	81,6
1982	710 012	1 083 001	1 793 013	53,1	79,9
1983	722 474	1 080 593	1 803 067	53,6	79,1
1984	745 200	1 087 816	1 833 016	53,0	79,1
1985	776 418	1 100 216	1 876 634	56,9	79,3
1986	812 883	1 122 975	1 935 858	59,1	80,2
1987	846 414	1 128 753	1 975 167	61,1	79,9
1988	861 669	1 128 573	1 990 242	61,8	79,1

Tabell 9.7 Personer med pensjonsgivende inntekt utover grunnbeløpet (unntatt personer som fikk godskrevet pensjonspoeng etter særregler for uføretrygdede) 1968–2019

	Antall personer			I prosent av folketallet 17–69 år	
År	Kvinner	Menn	I alt	Kvinner prosent	Menn prosent
1989	850 403	1 099 913	1 950 316	60,7	76,7
1990	856 668	1 089 392	1 946 060	61,0	75,8
1991	865 544	1 082 327	1 947 871	61,4	74,9
1992	872 979	1 079 078	1 952 057	61,7	74,3
1993	884 425	1 081 504	1 965 929	62,2	74,2
1994	900 904	1 099 311	2 000 215	63,2	75,2
1995	918 852	1 116 499	2 035 351	64,2	76,1
1996	935 019	1 132 310	2 067 329	65,0	76,9
1997	951 227	1 154 670	2 105 897	65,8	78,0
1998	971 935	1 117 106	2 089 041	66,8	79,0
1999	982 630	1 180 713	2 163 343	67,1	78,7
2000	993 640	1 184 738	2 178 378	67,5	78,4
2001	1 004 786	1 192 262	2 197 048	67,9	78,6
2002	1 042 390	1 217 940	2 260 330	69,9	79,7
2003	1 047 220	1 213 481	2 260 701	69,7	78,8
2004	1 055 298	1 220 056	2 275 354	69,6	78,6
2005	1 066 792	1 233 628	2 300 420	69,6	78,6
2006	1 091 040	1 268 836	2 359 876	70,3	79,7
2007	1 122 217	1 310 901	2 433 188	71,4	80,8
2008	1 156 258	1 354 359	2 510 617	72,4	81,8
2009	1 199 278	1 330 498	2 529 776	74,0	79,1
2010	1 434 603	1 546 340	2 980 943	76,6	80,1
2011	1 448 859	1 567 593	3 016 452	76,3	79,7
2012	1 464 198	1 587 510	3 051 708	76,0	79,4
2013	1 481 036	1 609 306	3 090 342	75,9	79,3
2014	1 496 259	1 628 947	3 125 206	75,8	79,3
2015	1 504 525	1 637 253	3 141 778	75,5	78,9
2016	1 512 527	1 644 105	3 156 632	75,2	78,5
2017	1 522 415	1 657 210	3 179 625	75,0	78,5
2018	1 530 967	1 672 206	3 203 173	74,9	78,7
2019	1 537 231	1 684 641	3 221 872	74,6	78,6

Opptjening 13–75 ble innført fra og med 1943-kullet, og gjaldt alle aldre 13–75 år først i 2018, da 1943-kullet fylte 75 år.
Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

Tabell 9.8 Utvikling av gjennomsnittlig pensjonspoeng for ikke-uføre 1967–2019

År	Kvinner	Menn
1967	1,88	3,55
1968	1,87	3,52
1969	1,84	3,49
1970	1,90	3,63
1971	1,96	3,82
1972	2,03	3,89
1973	2,08	3,96
1974	2,09	4,01
1975	2,19	4,14
1976	2,30	4,29
1977	2,26	4,30
1978	2,26	4,32
1979	2,23	4,29
1980	2,27	4,31
1981	2,31	4,30
1982	2,33	4,20
1983	2,36	4,25
1984	2,41	4,30
1985	2,46	4,36
1986	2,53	4,40
1987	2,69	4,60
1988	2,74	4,64
1989	2,77	4,54
1990	2,88	4,61
1991	2,95	4,61
1992	2,92	4,25
1993	2,95	4,24
1994	2,99	4,27
1995	3,02	4,30
1996	3,06	4,32
1997	3,10	4,37
1998	3,13	4,41
1999	3,18	4,42
2000	3,19	4,41
2001	3,22	4,43
2002	3,21	4,39
2003	3,20	4,32
2004	3,18	4,28
2005	3,20	4,28
2006	3,24	4,31
2007	3,27	4,34
2008	3,32	4,35
2009	3,30	4,33
2010	3,71	4,66
2011	3,71	4,63
2012	3,72	4,64
2013	3,73	4,63
2014	3,71	4,59
2015	3,73	4,58
2016	3,74	4,54
2017	3,78	4,55
2018	3,80	4,56
2019	3,83	4,58

[1] Det er ikke tatt hensyn til at en del av personene i tallgrunnlaget er født i 1963 og senere, og dermed bare omfattes av nye opptjeningsregler

Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
www.publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 06/2021